

Mariánus ferencesek Mesztegnyőn a 18. században

Knapp Éva

P. Weiss Mihály János OFM (1910. X. 17. – 1994. III. 19.) emlékének ajánlom.

A mariánus ferences provincia újkori történetének feltárását a legutóbbi időkig egyenetlen minőség jellemzi. A különböző feldolgozások és adattárak – mint például Eugenius Kósa *Collectaneája* a 18. század közepéről vagy Weiss Mihály 20. századi kéziratai, köztük mindenekelőtt a nekrológiumokat feldolgozó *Catalogus alumnorum Provinciae S. Mariae in Hungaria Ordinis Fratrum Minorum* (1978) – a vizsgálatok idején hozzáférhető, gyakran kevésbé megbízható dokumentumok alapján készültek.¹ A tudományos igényű feldolgozások egy részét – jóllehet általában kiterjedt alap kutatások előzték meg őket – pontatlan hivatkozások sora vagy a forrásanyag elnagyolt körülhatárolása teszi kétes értékűvé,² s viszonylag kevés a részleteiben is megbízható monográfia.³ Különösen hiányoznak az egykori dokumentumok minél szélesebb körére alapozott, egy-egy kolostorra és azok lakóira vonatkozó módszeres elemzések.

E megfigyelések fokozottan érvényesek a viszonylag későn, 1744-ben alapított mesztegnyői mariánus ferences rendházra, amelyet Kósa még rezidenciaként mutatott be.⁴ A kolostort Sill Aba Ferenc mariánus ferences rendtörténész is jobbára pontatlan és megtévesztő adatokkal írta le. Szerinte például, amikor 1747-ben bevezették a mariánus ferenceseket a Hunyady Antal által 1744-ben alapított kolostorba, „még a Ladiszlata provincia szerzetesei működtek itt”; az 1771-ben konvent rangra emelkedett kolostort –

¹ KÓSA, EUGENIUS: *Antiquarii Prov. S. Mariae in Hung. OFM. S. Francisci Strictioris observantiae Collectanea, 1744(?)* (Kézirat a szombathelyi rendház irattárában, továbbiakban: KÓSA: *Collectanea.*); UŐ: *Antiquarii S. Mariae in Hungaria Ord. Min. S. P. N. Francisci Strict. Observantiae Collectanea, quorum partes: prima: Provinciam ipsam, altera modernos Conventus, tertia abalienatos et desolatos exhibent ab anno 1206. ad annum usque 1774.* (Kézirat: Magyar Ferences Könyvtár és Levéltár, Budapest.); WEISS, MICHAEL: *Catalogus alumnorum Provinciae S. Mariae in Hungaria Ordinis Fratrum Minorum*, [kézirat], Eisenstadt, 1978. (továbbiakban: WEISS, 1978.)

² Így pl.: PFEIFFER JÁNOS: *A veszprémi egyházmegye történeti névtára. (1630–1950) Püspökei, kanonokjai, papjai.* München, 1987. (*Dissertationes Hungaricae ex Historia Ecclesiae.*); TAKÁCS J. INCE – PFEIFFER JÁNOS: *Szent Ferenc fiai a veszprémi egyházmegyében a 17–18. században. I–II. köt. Pápa–Zalaegerszeg, 2001.* (továbbiakban: TAKÁCS–PFEIFFER, 2001.)

³ Ilyen kivétel pl.: MAGYAR, ARNOLD: *340 Jahre Franziskaner in Güssing. (1638–1978) Güssing, 1980.* (továbbiakban: MAGYAR, 1980.)

⁴ KÓSA: *Collectanea.* 235–237. p.

állítására szerint – csak ekkor vették át a mariánusok, akik a rendház 1788-as feloszlataig „csupán 17 évig működtek”.⁵

Az elmúlt néhány évben három forrásfeltáró tanulmányban foglalkoztam a mesztegyői mariánus ferencesekkel. A templom és a kolostor középkorig visszanyúló történetén kívül⁶ igyekeztem rekonstruálni a 18. század második felében létrejött és folyamatosan bővült szerzetesi könyvtár állományát,⁷ és bemutattam az először 1770-ben kijelölt koldulóterületet, valamint annak változását.⁸ E vizsgálatok során nyilvánvalóvá vált, hogy az egykor ebben a kolostorban tevékeny szerzetesek közül alig néhány ismert név szerint,⁹ életútjukról, életmódjukról, mindennapjaikról elenyészően kevés adat áll rendelkezésre. E dolgozattal a jelzett hiány megszüntetését szeretném elkezdni.

A Weiss Mihály által összeállított mariánus ferences személyi adattárban és a feldolgozásokban található névanyag¹⁰ áttekintése mellett további, eddig módszeresen fel nem tárt kéziratok forrásokat vontam be a vizsgálatba. Így mindenekelőtt a Veszprémi Érseki Levéltár megfelelő állományát,¹¹ a mariánus provincia pozsonyi központi levéltárának a mesztegyői kolostorra vonatkozó fennmaradt dokumentumait¹² és a település mariánus ferencesek által vezetett hivatali iratanyagának ma fellelhető részét. Az utóbbiból bőséges, eddig ismeretlen névanyaggal szolgált a II. világháború végi iratpusztulástól megmenekült, de ma már csak mikrofil-

⁵ SILL ABA FERENC OFM: A mariánus rendtartomány kolostorainak újjáépítése és benépesítése a katolikus restauráció idején. In: A ferences lelkiség hatása az újkori Közép-Európa történetére és kultúrájára. 1. Szerk.: Óze Sándor – Medgyesy-Schmikli Norbert. Piliscsaba–Bp., 2005. 202–215. p.; 213. p.

⁶ KNAPP ÉVA: Egy rejtőzködő középkori templom és kolostor: Mesztegyő. In: *Műemlékvédelem*, 2014. 1. sz. 15–30. p. (továbbiakban: KNAPP, 2014.)

⁷ KNAPP ÉVA: Egy 18. századi mariánus ferences könyvtár: Mesztegyő, 1748–1790. In: *Magyar Egyháztörténeti Vázlatok*, 2015. 1–2. sz. 19–46. p. (továbbiakban: KNAPP, 2015.); Uő: Egy ismeretlen mariánus ferences könyvtár a 18. században. In: *Monographia. Tanulmányok Monok István 60. születésnapjára*. Szerk.: Nyerges Judit – Verók Attila – Zvara Edina. Bp., 2016. 385–404. p.

⁸ KNAPP ÉVA: A mesztegyői ferencesek koldulóterülete II. József-kori feloszlásukig. (1788) In: *Amicitia. Tanulmányok Tüskés Gábor 60. születésnapjára*. Beitrage zum 60. Geburtstag von Gábor Tüskés. Szerk.: Lengyel Réka – Csörsz Rumen István – Hegedüs Béla – Kiss Margit – Lénárt Orsolya. Bp., 2015. 102–113. p. (továbbiakban: KNAPP, 2015/a.)

⁹ TAKÁCS–PFEIFFER, 2001. 203., 322–324. p.; vö. még a falu történetéről készült művelődéstörténeti összefoglaló vonatkozó rövid és jobbra elnagyolt fejezeteit: G. JÁGER MÁRTA: *Mesztegyő*. Bp., é.n. [2000] (Száz Magyar Falu Könyvesháza.) 117–138. p.

¹⁰ WEISS, 1978.; és mindenekelőtt: TAKÁCS–PFEIFFER, 2001.

¹¹ Veszprémi Érseki Levéltár Acta Personalia (I.01.10) (továbbiakban: VÉL AP).

¹² Ministerstvo Vnútra Slovenskej Republiky Štátny Archív v Bratislave, Archív Mariánskej Provincie Františkánov v Bratislave (1253–1918), Ladula 28, Kláštor v Mesztegyői. Kiegészítésként felhasználtam: *Magyar Ferences Könyvtár és Levéltár* (továbbiakban: MFKL.) VII. 10. (= Conventus Andociensis.)

men kutatható, 1751 és 1806 között vezetett házassági anyakönyv, melyben minden házasságkötésnél megtalálható az eskető személy, azaz egy-egy mesztegnyői ferences szerzetes manu propria is.¹³ E források figyelembevételével lehetségessé vált egy, ugyan még közel sem teljes, de a korábbi ismereteknél lényegesen bővebb és pontosabb adattár elkészítése.

A szerzetesi élet terei

A kolostor és a templom tervrajza, majd a módosított kivitelezés dokumentációja nem áll a kutatás rendelkezésére. 1747-ben a szerzetesek bevezetése (introductio) a középkori romos templom- és kolostor-együttesbe történt meg, melyet erre az alkalomra megtisztítottak a fás növényzettől és megáldottak Nepomuki Szent János tiszteletére.¹⁴ Az 1748. XI. 21-i canonica visitatio szerint a régi templom egy részét alkalmassá tették istentisztelet tartására, falaira ideiglenes tetőt húztak szalmából, s benne egy Nepomuki Szent János oltárt állítottak fel. A ferencesek lakhelyéről csak utalásszerűen esik szó. Eszerint a templomhoz tartozó rezidencia épülete lakható, mellette egy harangláb áll, benne a Szűz Máriának és Pádúai Szent Antalnak szentelt 95 libra súlyú haranggal, tetején kereszttel. Míg a templom építéséről 1752-ből és 1757-ből is van híradás, a kolostorról hallgatnak a források. A következő, 1778. május 28-i veszprémi egyházmegyei canonica visitatio leírja a kész templomot és megemlíti a kolostort, mely ekkor már nem rezidencia, hanem konvent rangú rendház. Míg a vizitációs jegyzőkönyvben az ötoltáros templomról részletes leírás olvasható, a kolostorról nem tudunk meg közelebbit.¹⁵ Ismeretes, hogy a templomban a mai orgonakarzat volt a szerzetesek közös imádságának a helye, ugyanakkor ennek a térnek a kolostorral való egykori összeköttetését – a kolostor keleti szárnyának 19. század eleji lebontása és a kolostorépület többszöri átfunkcionalizálása miatt – jelenleg homály fedi.

A szerzetesek lakóhelyéről az 1778 utáni időszakból sem áll rendelkezésre önálló leírás, a kolostorhoz tartozó építményekről, az egyes épületrészekről és helyiségekről a legkülönbözőbb dokumentumokból szerezhetünk tudomást. Így például tudjuk, hogy – éppúgy, mint más kolostoroknak – használható börtöne volt, melybe 1764-ben Liliom Jánost terveztek elzárni. Liliom 1752-től volt ösküi plébános; a rá vonatkozó vizsgálatot lezáró dokumentum szerint gyóntatás közben méltatlanul viselkedett, zaklatta és nyugtalanította a nőket, ezért egyházi börtönre ítélték. Végül mégsem Mesztegnyőn börtönözték be, mivel a veszprémi mariánus ferences kon-

¹³ A kolostor 1744. évi alapítása 12 szerzetes részére a település középkori domonkos kolostorának mintájára történt, azaz az itt élő szerzetesek közül egy, általában a praesidens, illetve később a konvent gárdiánja adminisztrátorként látta el a helybeliek lelki szolgálatát. KNAPP, 2014. 18., 22–23. p. Az anyakönyv eredetije gondatlanság miatt nem áll rendelkezésre, a Magyar Nemzeti Levéltárban őrzött mikrofilmet használtam, vö. 31. sz. jegyz.

¹⁴ LENTY ISTVÁN: Nova plantatio eucharistica. Titkos értelmű fel-áldozott Plantálás [...], Pozsony, é.n. [1747]

¹⁵ KNAPP, 2014.

vent klauzúrában elhelyezett börtöne megfelelőbbnek bizonyult az ekkor már beteg és idősnek mondott, 1765-ben elhunyt pap részére, akinek ellátását a városban élő medicus, pharmacopola és chyrurgus biztosítani tudta.¹⁶ A mesztegyői szerzetesi börtön valóságos használatáról egyetlen adat maradt fenn: Takács Antal gvárdián egy éjszakára ide záratta be az ugyancsak mesztegyői rendtárs pater Bellovics Lőrincet engedetlensége miatt 1786–1787-ben.¹⁷

A kolostorban – az alapítólevélnek megfelelően – tizenkét, szerzetesi lakhatásra megfelelő, cellát alakítottak ki, ezek közül valószínűleg az első volt a legnagyobb, mivel két szekrényben itt helyezték el a kolostori könyvtárat.¹⁸ A cellák viszonylag nagyméretűek, tágasak és kényelmesek lehettek, mert a konvent feloszlata után az egykori mesztegyői gvárdián, Takács Antal, mint emeritus cooperátor 1792. III. 20-án az Andocsról Veszprémbe a vicarius generalis-nak írt mentegetőző levelében elpanaszolja több régi sérelmét, köztük azt, hogy amikor cooperátor (káplán) volt Berzencén, a szobája kicsi, mindössze nyolc lépés hosszú és négy lépés szélességű volt, melyben télen folyton didergett.¹⁹

A cellák felszereléséről az egyik feloszlatai inventarium szolgáltat adatokat.²⁰ Eszerint a fráterek és a páterek celláiban kivétel nélkül egy vagy két asztal, faágy szalmazsákkal, szalmával kitömött vánkossal és vászontakaróval, volt legalább egy fából készült szék, térdeplő, egy fémből (vas vagy réz) készült kandeláber és mosakodó állvány, mosdótállal és vizes kancsóval. A páterek celláihoz a felsoroltakon kívül tartozott még egy vagy több bőrszék, s az egyik asztalon elhelyezett különféle eszközök, edények és írószerek. Az alapberendezésen kívül a gvárdián cellájában volt még további két szekrény, asztalterítő, gyertyatartó, különféle edények, kilenc nagyobb kép, egy második kandeláber, két láda, egy nagy függöny, s itt őrizték a konvent két pecsétjét Nepomuki Szent János képével. A gvárdián saját tulajdona ekkor három darab könyv és egy asztali óra volt. A vicarius (concionator) cellájából az alapberendezésen kívül feljegyeztek két további szövött takarót, tizenhét darab saját könyvet, egy órát, két „clavicordiá”-t,

¹⁶ VÉL AP I/87.

¹⁷ VÉL AP V/31. A börtönnek ekkor már nem lett volna szabad létezni, mivel II. József korábbi rendelete értelmében meg kellett szüntetni a börtönöket a kolostorokban. Így például Segesden 1783-ban kivizsgálták, megszűnt-e a börtön, majd ezt tették Mesztegyőn is. Vö.: TAKÁCS–PFEIFFER, 2001. 728. p.

¹⁸ KNAPP, 2015.

¹⁹ VÉL AP X/102

²⁰ Inventarium Supellectilium, et religiosorum mobilium in cellis reverendi fratris Franciscanorum in conventu Mesztegyői tam priorum quam ad communitatem invenibilium, 1788. VII. 4, Ms. Ministerstvo Vnútra Slovenskej Republiky Štátny Archív v Bratislave, Archív Mariánskej Provincie Františkánov v Bratislave (1253–1918), Ladula 28 (184), Kláštor v Mesztegyői, Catalog, fasc. 4. nr. 6. (továbbiakban: Inventarium Supellectilium.) Ld. még későbbiekben: Inventarium in Conventu Mesztegyői, 1788. VI. 11 – 19., Ms. Uo., Ladula 28 (185), Kláštor v Mesztegyői, Catalog, fasc. 5. nr. 4. (továbbiakban: Inventarium.)

két képet, egy zöld takarót és függönyt, valamint két irattartót. A páttereknél némely cellában gyertyatartót, további szövött gyapjútakarókat, szőnyeget, függönyöket, könyvtartó tékákat, ládákat és könyveket vettek lajstromba. Egyedinek tekinthető tárgyak is feltűnnek: fráter Cajetanus-nál egy olló, pater Bellovics Lőrinc ekkor itt őrzött (raktározott) felszerelésében egy glóbus, térképek, egy kereszt négy alakkal, Derkics Szaniszlónál egy koppantó, Zsidanics Adriánnál egy kis üveglámpa, Takács Antalnál két láda íróeszközökkel és kéziratokkal.

Feltűnő, hogy a leltár szerint a térdeplővel ellátott professus-cellákban nem volt breviárium, azt kizárólag Józan Adolf (2 db) és Bellovics Lőrinc ingóságai között jegyezték fel. Valószínű, hogy a breviariumokat az atyák magukkal hordták, ezért nem kerültek bele a felosztási inventáriumba. Ugyanakkor a pátterek bibliaismeretét és -igényét bizonyítja, hogy több szerzetes könyvei között vettek számba nyomtatványokat „*exempla Biblica*” (Bellovics Lőrinc, Zsidanics Adrián, Rumi Mihály), „*Libri Evangeliorum*” (Derkics Szaniszló, Rumi Mihály), „*Evangelium Hungaricum*” (Zsidanics Adrián), „*Magyar Biblia*” (Földes Konrád) megnevezéssel.²¹

A kolostor falain belül említik a források a konyhát. A refektórium olyan közel volt a rendház bejáratához, hogy oda – mint feljegyezték – nehézség nélkül betévedhetett egy kutya. A kolostor egyik elzárt cellájában őrizték a bort, s e cella vinaria kezelése az egyik frater feladatai közé tartozott. Ismeretes az is, hogy a ruhák varrására külön „Szabó szoba” állt rendelkezésre.²²

A kolostor épületén kívül állt – valószínűleg a tűzveszély elkerülésére – a sütőház (pistoria), mely lakóhelynek is megfelelt. 1788-ban itt lakott Farkas Mátyás laikus fráter, akinek rendelkezésre állt a cellák alapvető felszerelése.²³ Ezt az épületet – funkciójára utalva – pékháznak is nevezték.²⁴

A közösség tagjai

Jelenlegi ismereteink szerint a mesztegnyői mariánus ferences „élet” kezdetétől (1747) a felosztásig (1788. VI. 11), illetve a tényleges szétköltözésig (1790. II. 19) összesen ötvenegy ferences élt rövidebb-hosszabb ideig a kolostorban (ld. Függelék). A feldolgozott források tanúsítják, hogy egyidejűleg legalább két felszentelt pap-szerzetesnek kellett helyben élnie a település lakóinak lelki ellátására (administrator, concionator), s velük együtt élt egy vagy két fráter a közösség kiszolgálására. A cellák egy része hosszabb-rövidebb ideig lakatlan volt.

²¹ A biblia-ismeretet 1788-ban Mesztegnyőn összesen 10 teljes szövegű (6 latin, 4 magyar) Biblia, 2 magyar és 1 horvát evangéliumos könyv, 1 biblia-konkordancia, 1 evangélium-kommentár és 1 bibliai kompendium szolgálta. KNAPP, 2015. 31. p.

²² VÉL AP V/31

²³ Inventarium Supellectilium.

²⁴ VÉL AP V/31

A bő negyven év alatt az egy adott időben együtt élő szerzetesek közösségéről három forrás tájékoztat. Az adatok több tekintetben hiányosak, mert a szerzetesek egy részéről nem lehet tudni, mikor és mely kolostorokból érkeztek, illetve hova távoztak Mesztegyőről. Hiányos a rendház előjáróinak (praesidens, gvárdián) sorozata is, s nem teljes a mesztegyői templom szentélye alatt kialakított szerzetesi kriptában²⁵ eltemetett páterek és laikus fráterek névsora.

1770-ben – valószínűleg a konventté minősítés előzményeként – a szerzetesek aláírásukkal szignálták a kijelölt koldulóterület elfogadását.²⁶ Eszerint – a laikus frátereken kívül, akiknek ekkor nem kellett aláírniuk a dokumentumot – a még rezidencia rangú kolostorban négy páter élt: Sebastianus Reincsics praesidens, Antonius Takács, Samuel Miklós és Theophilus Bogdán. Az alapító Hunyadyak által soha ki nem fizetett alapítási tőke hiányában, az ugyancsak általuk biztosított évi természetbeni javakból a számítások szerint négyen nehézség nélkül meg tudtak élni, még akkor is, ha rajtuk kívül legalább két laikus frater lakott velük.²⁷ Az ekkor 52 éves Reincsics (Rajcsics) feltehetően a megtelepedéstől (1747), biztosan 1751 óta élt Mesztegyőn, s már 1759-ben is praesidens-administrator volt.²⁸ Takács Antal 1752-től kisebb-nagyobb megszakításokkal 1788-ig folyamatosan adatolható, 1785–1786-ban gvárdiánként tevékenykedett. Miklós Sámuel 1769 és 1771 között, Bogdán Teofil pedig 1770-ben biztosan Mesztegyőn volt, ugyanakkor valószínű, hogy mindketten már korábban is itt éltek. A praesidens-szel együtt mind a négyen prédikáltak, és aktív lelkipásztorok lehettek a településhez közeli falvakban. Ismert például, hogy Takács Antal Padányi Bíró Mátyás rendelkezésének megfelelően veszprémi teológiai tanulmányainak befejezése után 1751. II. 24-től – többek között – Somogyfajszon és filiáin volt tizennégy éven át administrator, illetve cooperátor.²⁹ Miklós Sámuel innen kerülhetett Andocsra, Bogdán pedig Keszthelyre, ahol rövidebb-hosszabb idő elteltével meghaltak (1782. II.10, illetve 1770. IX. 26).

A négy, egy közösségben élő ferences közül a születési adatok szerint ketten-ketten közel egykorúak voltak (Bogdán *1716 – Reincsics *1718, illetve Miklós *1725 – Takács *1726), s nem maradt fenn adat arról, hogy nézeteltéréseik lettek volna egymással. A szerzetesi közösség ellátását, az épület és környéke gondozását minden valószínűség szerint ekkor is egy vagy két laikus frater végezte, éppúgy, mint a későbbiekben. A laikus fráte-

²⁵ Ezt a temetkezési helyet a 19. század elején átalakította a Hunyady család saját családi kriptának.

²⁶ *Ordinatio mendicationis, Residentia Mesztegyensis, 1770*, Ms. Ministerstvo Vnútra Slovenskej Republiky Štátny Archív v Bratislave, Archív Mariánskej Provincie Františkánov v Bratislave (1253–1918), Ladula 68 (758), 1770. (továbbiakban: *Ordinatio*.)

²⁷ Vö. KNAPP, 2014.

²⁸ Az egyes személyekre és adatokra vonatkozó forráshivatkozások a tanulmány e részétől megtalálhatók a Függelékben.

²⁹ Somogyfajszon néhány évvel később a mesztegyői kolostor kolduló területéhez tartozott. KNAPP, 2015/a.

rekre vonatkozó adatok szerint 1770 körül a hat, név szerint ismert fráter – Aingen Lambert, Csillag Januáriusz, Draseler Dagobert, Farkas Mátyás, Nidermüller Kozma és Vittman Porfir – közül bármelyikük élhetett itt, mivel őket ritkábban helyezték át (translocatio) más kolostorokba, s mind-egyiküket Mesztegyőn temették el 1777 és 1789 között.

A templom és a kolostor építésének befejezését követően, a nagy valószínűség szerint 1771-ben konvent rangra emelt kolostorban élő szerzetesekről több mint másfél évtizeddel későbből, 1786-ból származik egy újabb, teljes adatsor. Ekkor készült királyi rendeletre³⁰ a *Declaratio Genuina Mesztegyensis* című és „Omnes in hoc Conventu Mesztegyensi Diocesi Wesprimiensi Inveni Religiosi Ordinis Minorum S. Francisci Provinciae Sanctae Mariae in Hungaria specificantur secundum praesentem ordinem in sequitur” alcímű, a konvent pecsétjével és a gvárdián („Fr. Antonius Takács Conventus Mesztegyensis Guardianus, et Administrator Parochiae m.p.”) aláírásával hitelesített dokumentum, melyben a gvárdián a rendelkezésben előírt szempontok szerint táblázatba rendezte az adatokat, és így jellemezte³¹ a közösség tagjait. A dokumentum tartalma magyarra fordítva a következő:

³⁰ „Infra scriptus relationem praesentem ad Tenorem Decreti Regij in omnibus esse conformem et genuinem” TAKÁCS, ANTONIUS: *Declaratio Genuina Mesztegyensis*, 1786, Ms. Ministerstvo Vnútra Slovenskej Republiky Štátny Archív v Bratislave, Archív Mariánskej Provincie Františkánov v Bratislave (1253–1918), Ladula 68 (867), 1786. (továbbiakban: *Declaratio*.)

³¹ Ezek: Officium quod Religiosus actu gerit; Nomen et cognomen; Annus Religionis; Aetatis; Loquitur Linguis; Corpori constitutio; Aptitudo pro Servito animarum; Utrum habeat inclinationem ad curam animarum, et an sit sufficientis Scientiae?; Utrum sit in cura animarum? ut Capellanus, et Cooperator? et ubi?; An sit pensionatus?

Viselt hivatal	Név	Szerzetesi évet	Életkor	Beszélt nyelvek	Testi állapot	Alkalmas-e lelki gondozásra	Lelkigondozói hajlandóság és tudós hajlam	Lelkigondozói feladata és helye	Nyugdíjas-e
gvárdián	Pr. Antonius Takács	42	60	magyar, közepes német, horvát, szlovák	ép, jelenleg egészséges	igen, 22 évig volt adminisztrátor, kooperátor, jelenleg a plébánia adminisztrátora	mindkettőben gyakorlatlott	Mesztegyő lakói és a konvent tagjai	nem, a konvent javaiból él
vicarius, coadjutor	Pr. Michael Rumi	20	38	magyar	ép, jelenleg egészséges	igen, 8 éve él itt a hívek példájára	mindkettő iránt van hajlama	cooperátor Mesztegyőn	nem, a konvent javaiból él
o	Pr. Conradus Földes	35	57	magyar	gyenge, beteg, lábfejős	nem alkalmas, capellanus aulicus volt Csombárdon, a konvent lakója, beteg	nincs hajlama, testi bajai miatt	csak gyóntató	nyugdíjas, mint csombárdi capellanus, évi 50 forintot kap
Fajszi adminisztrátor	Pr. Valentinus Balási	30	50	magyar, horvát, szlovák	ép, egészséges	igen, Fajszon	mindkettő iránt van hajlama	adminisztrátor Fajszon és filiáiban	nem, a fajszi plébánia javaiból él
o	Pr. Adrianus Zsidonics	29	49	magyar, szlovák	gyenge, folyton beteg	gyóntat és ki-segítő	nincs hajlama, testi bajai miatt	rövid időre tud kisegíteni	nem, a konvent javaiból él
Lengyelőtű capellanus	Pr. Dionysius Malinaj	29	50	magyar, szlovák	gyenge, beteg testalkatú	gyóntat	nincs hajlama	capellanus aulicus	nyugdíjas, évi 60 forintot kap, a dominium javaiból él
o	Pr. Stanislaus Derkics	29	48	horvát, magyar, német	gyenge, beteges	nem, beszélget a hívekkel	van hajlama, ha egészséges	o	nem, a konvent javaiból él
o	Pr. Quirinius Gregorovics	26	48	horvát, magyar, német	ép, egészséges	nem, beszélget a hívekkel	cooperatorként van hajlama	nincs, de folyamatosan segít	nem
o	Pr. Adolphus Józan	24	41	magyar, német	ép, egészséges	nem, de több helyen volt capellanus aulicus	mindkettő iránt van hajlama	nincs	nem
o	Pr. Petrus Kramarics	22	40	magyar, német	ép, egészséges	cooperatorként tevékeny, 8 évig grammatikát oktatott	mindkettő iránt van hajlama	nincs	nem
o	Pr. Laurentius Bellovics	21	40	magyar, németül közepes	ép, egészséges	alkalmas szolgálatra természetétől fogva hajlamos zavart kelteni	van hajlama, de a természete akadály	nincs	nem
laicus	Fr. Lambertus Aingen	42	66	német	gyenge	kevésbé szolgál	o	o	nem
laicus	Fr. Mathias Farkas	35	53	magyar, német	gyenge, nyomult	konyhán szolgál, szakács	o	o	nem

A mesztegyői konventhez eszerint 1786-ban összesen tizenegy páter és két laikus fráter tartozott, akik folyamatosan, illetve idejük egy részében itt éltek. Jobbára magyarnak vagy horvát, szlovák és német nemzetiségűnek születtek, magyarul valószínűleg mindegyikük beszélt, illetve értette a nyelvet. A gvárdián és a vicarius feladata a közösség életének szervezésén és irányításán kívül – az alapítólevélnek megfelelően – a település lakóinak lelkigondozása volt, ebben még három páter, a nyugdíjas Földes, Zsidonics és Gregorovics működött közre. A páterek közül ketten kaptak nyugdíjat korábban folyamatosan végzett capellanus aulicus-i tevékenységük után. Életkoruk – tekintettel a korban várható átlagos élettartamra – viszonylag magas, átlagosan ötven év volt. Közülük a legfiatalabb a 38 éves vicarius, Rumi Mihály, aki nyolc éve élt itt, s már húsz éve volt szerzetes. A gvárdián és az egyik laikus fráter, Aingen a legidősebbek ekkor, mindketten negy-

venkét éve tagjai a rendnek. Összesen hét páter és két laikus fráter élt a konvent javaiból. Kettő más településen (Somogyfajs, Lengyeltóti) laktak, nem a konvent terhére. További kettő ellátására szerény nyugdíjuk szolgált a kolostor falain belül.

Képzettségük, nyelvtudásuk és szerzetesi éveik száma alapján, úgy tűnik fel, jól ellátták feladataikat, fizikai állapotuk is kielégítő. Ugyanakkor némi disszonanciára és a közösségen belüli feszültségre utal egy megjegyzés páter Bellovics Lőrinc eredendően összeférhetetlen természetéről. Négyen nem végeztek világi lelki szolgálatot, s ez nagymértékben megnehezíthette az együttélést. Ezek a körülmények valószínűleg nem kedveztek a regula által előírt időbeosztásnak sem. Amikor 1786-ban a mesztegyői halotti anyakönyv adatait kivételesen táblázatban rögzítették, a temetést végző páterek nevét is közölték: Rumi Mihály, Gregorovics Quirin, Vazolics Sidonius és Zsidanics Adrián.³² Mivel Vazolics 1786. április 15-én temetett, ekkor még itt élt. A *Declaratió*ban nem szerepel a neve, tehát a dátumozás nélküli irat a fenti időpont után készülhetett. Takács Antal valószínűleg ekkor választották gvardiánná, s ezt követően a korábbi gvardián, Vazolics Sidonius már nem lakott Mesztegyőn, távozásának körülményei és újabb lakhelye nem ismert.

A feloszlott konvent tagjainak névsorát két évvel később egy újabb, inventarium jellegű dokumentum rögzítette (1788. VII. 4.).³³ Eszerint két kivétellel továbbra is a korábbi személyek tartoztak a konventhez. Időközben egy új laikus fráter érkezett: Cajetanus, aki a már 1786-ban is beteges másik két laikus testvér napi munkáját segíthette. Bellovics Lőrincnek, akit a minister provincialis egy fegyelmi ügy kapcsán időközben Andocsra helyezett át, már csupán a személyes holmiját őrizték az 1. számú cellában, ahol ekkor József Adolf Takács. A korábbi gvardián, a 9. cellában élő Takács Antal helyett időközben Kramarics Pétert választották gvardiánná (7. cella). Rumi Mihály, aki a feloszlatáskor is a vicarius-i hivatal viselte, a Kramarics melletti 8. cellát foglalta el. Derkics a 3., Zsidanics a 4., fráter Aingen Lambert az 5., Földes a 10., fráter Cajetanus pedig a 12. számú cellában lakott. A további négy cella (2., 6., 8., 11.) üresen állhatott, ezeket minden valószínűség szerint a fajszi adminisztrátor Balási Bálintnak, az ekkor ismeretlen helyen tartózkodó Malinai Dénesnek és Gregorovics Quirinnek, valamint az ekkor a sütőházban lakó laikus Farkas Mátyásnak tarthatták fenn. A rendház feloszlása után Farkas halálát (1788. XII. 6.) úgy jegyezték be a halotti anyakönyvbe, hogy II. József házzszám rendelete (1786) nyomán az elhalálozási hely számát is feltüntették, innen ismert, hogy a település egyes házzszámát a kolostor kapta.³⁴

³² Halotti anyakönyv Mesztegyő. – Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára (továbbiakban: MNL OL) Anyakönyvek A3912. (továbbiakban: M H) itt: 1786, 51–52.

³³ Inventarium Supellectilium.

³⁴ M H, itt: 1786, 56. Itt jegyzem meg, hogy a konvent feloszlását követően az ugyancsak Mesztegyőn meghalt laikus Aingen Lambert (†1789. V. 1.) és a frater Rumi Mihály (†1805. II. 14.) nevét – ismeretlen okból – nem jegyezték be a halotti anyakönyvbe.

Az 1770-ben Mesztegyőn élő ferencesek közül egyedül Takács Antal került ugyanide vissza nem sokkal 1785 előtt.³⁵ Míg rezidenciaként a kolostor alapítólevelében feltüntetett tizenkét szerzetesi hely egy részét nem töltötték be, ez a helyzet a konvent időszakban megváltozott. Úgy tűnik fel, tizenhat év elmúltával a település és környéke, illetve a koldulóterület népessége folyamatosan változó összetételének megfelelően irányítottak magyar, horvát és szlovák származású, valamint németül tudó ferenceseket a kolostorba.³⁶ Erre a világi papság Balatontól délre eső területeken a 18. század második felében is jellemző részleges hiánya miatt lehetett szükség elsősorban. A bemutatott adatok jelzik, hogy a veszprémi egyházmegyében a kolostoralapítás (1744) óta, de legkésőbb 1771-től folyamatosan számítottak a mesztegyői mariánus ferencesekre világi ordinációban is; lelki szolgálatukat – a provinciális tudtával és engedélyével – folyamatosan igénybe vették a hívek pasztorálására egészen a konvent feloszlásáig.

Életmód, konfliktusok

A ferencesek életmódjára, mindennapjaira elsősorban a források részben mellékesnek tűnő adataiból lehet következtetni. A mariánus ferencesek beöltözésüket követő képzése jelentősen eltért más szerzetesrendek gyakorlatától, annál jóval egyszerűbb és rövidebb volt. Míg például a monasztikus hagyományban az egy helyben élést és a teljes jogú rendtagságot megelőző hosszú várakozási, tanulási és beilleszkedési időt a regula szabályozta, a koldulórendek gyakorlatából mindez jórészt hiányzott.

Mesztegyő esetében a gyakori translocatiók, a világi pasztorációs igények folyamatos kiszolgálása, valamint az ezzel járó, gyakran más települések plébániáira történt költözés miatt jelentősen eltérő kulturáltságú, temperamentumú, lelki igényű, különféle helyekről érkezett szerzetesek találkoztak össze és éltek együtt rövidebb-hosszabb ideig. A közös életet megnehezíthette és zavarhatta a gyakori vásár- és ünnepnap szónoki meghívások teljesítése is, melyre elsősorban a környékbeli, egy-egy nagyobb tömbben betelepített horvát és szlovák lakosság (Buzsák, Szentpál, Lengyeltóti stb.) miatt került sor. Ismeretes, hogy a mesztegyői szerzetesi könyvtárban a legtöbb nyomtatvány a szentbeszéd készítését segítette; 1778-ban a könyvtár 71 tételéből 18 (25%), 1788-ban pedig az itt őrzött 270 műből 82 (30%) volt a különféle nyelvű prédikációs könyvek száma.³⁷ Így

³⁵ 1785. XII. 24-én Mesztegyőn kelt önéletrajzi levele szerint a két mesztegyői tartózkodás között a komáromi mariánus kolostorban volt praesidens és vicarius, majd Mihálfán capellanus domesticus, innen a keszthelyi konventbe irányították, ahonnan néhány hónapra Szentgyörgyvárra, majd Alsópáhokra küldték kiségitőnek. VÉL AP VII/60.

³⁶ Mesztegyő török hódoltságát követő benépesüléséről és népességének 18. századi alakulásáról és átalakulásáról külön tanulmány készül.

³⁷ Vö. KNAPP, 2015. 33. p.

valószínűleg nem teljesülhettek – illetve nem voltak teljesíthetőek – maradéktalanul a mariánus ferencesek életmódját szabályozó regula előírásai.³⁸

Mindezek a körülmények a kolostor viszonylag rövid működési ideje alatt többször idéztek elő konfliktusokat. Elhúzódó, egyre jobban elmergesedő ellentétek vezettek például oda, hogy 1786–1787-ben a rend provinciális és a veszprémi egyházmegye közös megállapodása alapján vizsgálatot folytatott Mesztegyőn, melynek fennmaradt a közel teljes iratanyaga.³⁹ A dokumentumokból nyilvánvaló, hogy nem csupán közvetlenül a konvent feloszlását megelőző, valószínűleg érzékelhető nyugtalanság váltotta ki a szerzetesek közötti ellenségeskedést. Az iratanyagban a vizsgálathoz illesztett, a vallomások összegző, Paczay István marcali plébános és Binder József kéthelyi plébános által aláírt levél visszautalt három korábbi, lényegében tisztázatlan, illetve tisztázhatatlanná vált ügyre, mondván, szerintük nem véletlen és előzmény nélküli mindaz, ami 1786–1787-ben történt a konventben.

Az első ügy egy mesztegyői „tertiarius frater” (laikus testvér) „megöletése” volt. Ez mintegy tizenkét éve történt, s a laikus frátert a vélekedés és a szóbeszéd szerint egyik professus társa ölte meg őrzőgő dühében, akit aztán elhelyeztek innen. Ez az átírányított, néven nem nevezett ferences a zalaegerszegi úton haladva megvált szerzetesi öltözetétől és magát világi személynek, német iskolamesternek kiadva igyekezett érvényesülni a továbbiakban. A lehetséges rekonstrukció szerint ez az utalás a német nemzetiségű Drasler Dagobert pék, mindenek laikus testvér halálára (1777. III. 24, vagy V. 14) vonatkozik, akinek esetleges erőszakos halála ügyében Raymondus Rachsa minister provincialis levele szerint (Pozsony, 1787. VII. 10)⁴⁰ vizsgálatot folytattak Budán és Rómában, de a történetekről nem derült ki bizonyítható körülmény.

A második, megbotránkozotónak mondott eset szintén évekkel 1786 előtt történt. Ez egy meg nem nevezett mesztegyői professus szerzetes saját cellájában sorozatosan elkövetett öngyilkossági kísérlete volt, melynek során a saját torkát próbálta átvágni. Rachsa provincialis erre – a már idézett válaszában – úgy reagált, hogy ő akkor még nem volt provincialis, így nem tud erről, de tájékoztatást kért a titkárától. Eszerint a szerzetes halálának – a liber mortuorumban olvasható bejegyzés szerint – természetes oka volt, mégpedig a has felpuffadása, melyet a szerzetes mértéktelen borivása idézett elő, aki erre a gyarlóságra már a fogadalomtétel óta hajlott. A szerzetes kilétét a rendelkezésre álló adatokból nem sikerült biztosan meghatározni, feltételezhető, hogy az 1779. I. 20-án meghalt és Mesztegyőn eltemetett magyar nemzetiségű Egyed Xaverius-ról volt szó.

A harmadik, szóbeszédre, pletykára és „mormogásra” indító történet alapját pater Petőcz Lajos 1786. II. 19-i halálának körülményei adták. Ez a

³⁸ Statuta constitutiones et decreta Provinciae S. Mariae Hungariae Ordinis Minorum Strictioris observantiae in Capitulo Provinciali Posonii [...] die 18. Junii Anno 1730 [...], Posonii, é.n. [1730]

³⁹ VÉL AP V/31.

⁴⁰ VÉL AP V/31.

kiválónak és feddhetetlennek mondott férfi, egyben a konvent vicariusa a halála előtti este még teljesen egészséges volt, reggel viszont holtan találták rá az ágyában. A provincialis úgy reagált, hogy ez esetben maga a sors (fatum) nyilvánulhatott meg, mert van úgy, hogy valaki este még jól van, reggel viszont már halott.

Az 1787. évi részletes vizsgálatot kiváltó, Takács Antal gvardián és pater Bellovics Lőrinc között világiak tudtával és bevonásával zajló, elmergesedett konfliktus előtörténetéhez tartozik, hogy a horvát nemzetiségű Vazolics Sidonius szentföldi misszionárius mesztegyői gvardiánsága és adminisztrátor-plébánossága alatt kisebb, eltérő érdekcsoportok jöhettek létre a konventben élők között. A békesség helyreállítása érdekében a közösség új gvardiánt választott, az 1785-ben ismét Mesztegyőn élő, rangidősnek számító magyar nemzetiségű Takács Antal személyében. Róla azonban éppen e vizsgálat során derült ki a vallomásokból, hogy az egyik szerzetesi csoportnak azt ígérte „csak engem válasszatok, apátok lések”, a másiknak pedig azt, hogy „megtanítatom bestelélek kurafiakat ha engemet nem választanak, directe ad Tronum Regium appellabo”.

Az ügy előzményeihez tartozik még Takács Antal Mesztegyőről 1785 karácsonyán (XII. 24) dátumozott levele a veszprémi vicarius generalishoz, melyben összefoglalta életútját, és segítséget kért „pro cura animarum”.⁴¹ Takács mindenekelőtt azt szerette volna elérni, hogy a továbbiakban ne küldjék ki világi papi feladatok teljesítésére, mert ötven éves elmúlt, és még hét-nyolc életévre számítva szeretne Mesztegyőn maradni. Kérte ezt azért is, mert az esztergomi főkáptalan Mesztegyő mellett tapsony-szenyéri birtokán unokaöccse, az Esztergomban meghalt testvérének a fia lett az elmúlt évben a provisor, s szeretne az ő közelében élni. Továbbá – mint írja – hallott arról is, hogy esetleg éppen őt jelölnék ki a mesztegyői konventben adminisztrátornak. Megjegyezte, hogy ezt a Veszprémben élő Pater Sebastianus Reincsicstől⁴² tudja, akivel az elmúlt évben beszélgetett, mert Reincsic gyakran prédikál a mesztegyői konvent közelében lévő Buzsákon, Szentpálon és Somogyváron a horvát anyanyelvű lakosságnak.

Takács Antalt 1786-ban mesztegyői gvardiánná választották, így egyben ő lett a település adminisztrátor-plébánosa. A konventen belül meglévő konfliktusokat azonban nem sikerült „kezelnie”, mert 1786. X. 21-én levelet küldött a pozsonyi pater provincialisnak kérve, hogy távolítsa el a konventből pater Bellovics Lőrincet, mert amikor őt gvardiánná választották – amibe a korábbi gvardián, „pater Sydonius” [Vazolics] is belenyugodott –, Bellovics Takács ellen lázított a közösségben. Ezt követően állítása szerint olyan, a levélben nem részletezett dolgok történtek, melyek során a békesség teljesen felborult, és Bellovics tettei és szavai miatt már nem méltó a „homo religiosus” elnevezésre. Így – Takács szerint – a békességet kizárólag Bellovics translocatiójával lehetne ismét helyreállítani.⁴³

⁴¹ VÉL AP VII/60.

⁴² Reincsic és Takács Antal 1770-ben egyaránt Mesztegyőn éltek. Vö. Ordinatio.

⁴³ VÉL AP V/31

A provincialis várakozó álláspontra helyezkedhetett, és nem rendelte el Bellovics azonnali áthelyezését. Zsolnai Dávid vicarius 1787. V. 2-án Veszprémben kelt levelében felemlíti Takács provinciálishoz intézett kérését, ugyanakkor arra utasított, hogy Binder József kéthelyi esperesplébános a marcali plébánossal együtt menjen el Mesztegyőre kivizsgálni a következő ügyeket: 1. Bellovics kérés és bejelentés nélkül hosszabb időre elhagyta-e kolostorát; 2. valóban részegeskedett-e annak ellenére, hogy ettől óvta az a laikus testvér, aki a cella vinaria gondozója; 3. szított-e a szavaival békétlenkedést; 4., amikor Takács gvárdián büntetést szabott ki rá, bezárva őt, Bellovics a megbánás helyett tovább lázított-e Takács ellen.

A vizsgálatot 1787. V. 27-én tartották, az erről készült iratot *Fassiones* címen mellékeltek Binder József és Paczay István plébánosok Kéthelyről 1787. VI. 2-án írt közös leveléhez. A *Fassiones* Bellovics Lőrinc pontokba szedett vallomásával kezdődik, melyet arra a kérdésre adott, hogy megítélése szerint megsértette-e Takács gvárdiánt, és vetélkedett-e vele. Bellovics szerint 1. amikor 1786. VI. 2-án megkérdezte Takácstól, megkapta-e a provincialistól a gvárdiánságára vonatkozó megerősítést, Takács azt válaszolta, „fumigo Provincialem, quid mihi mandat, ego sum Dominus”. Bellovics erre mérges lett, és súlyos veszekedés alakult ki, majd ezt követően nem sokkal Bellovics megbetegedett, keze-lába megdagadt, és orvoshoz kellett szállíttatni. Ennek kapcsán, amikor a gvárdiánt Bellovics egészségéről kérdezték, állítólag azt mondta „egy aczélt láttam, melnek egy felén az volt *eb kéri*, másik felén *eb adgya*”. Amikor Bellovicsot hazahozták volna Marcaliból, sántikált. A szállításához Rumi Mihály gondoskodott szekérről, s mivel a gvárdián túl gyorsan hajtattott, Rumi kérte: „Atyám, ne hajtasson úgy, azt felele a gvárdián, haitz gaz ember, nem vesz a Rumi nékem több lovat, veszek mást ha el romlik, van pénzem”. Emiatt Rumi veszekedett a gvárdiánnal, de végül is hazahozták Bellovicsot. Január 18-án este Bellovics más fráterekkel együtt Takács gvárdiánhoz ment megbékülni, de ebből ismét újabb veszekedés lett. 2. 1786. VIII. 3-án is veszekedtek. 3. Bellovics despotának nevezte a gvárdiánt. 4. 1787. IV. 17-én a nézeteltérések miatt az egymás elleni tettelegességig jutottak. 5. A gvárdián sokszor volt ellenséges Belloviccsal, elutasította a kéréseit. 6. Amikor Farkas Mátyás laikus testvér Bellovics védelmére kelt, a gvárdián ilyen szavakkal illette: „Kálvinista diszno elkergetlek [...] s elmehetsz kurvanyádba”. Ezt hallva Rumi vitatkozni kezdett a gvárdiánnal és mellé álltak a többiek is. 7. Bellovics valóban sokat mérgelődött, mert a gvárdián nem engedte „szüksége szerinti menyiségű” bort inni.

Külön kérdőpont vonatkozott arra az esetre, amikor Bellovics tolvajnak nevezte a gvárdiánt azért, mert tíz aranyat vett ki a kasszából.⁴⁴ A gvárdián henye szerzetesnek tartotta Bellovicsot, e tárgyban azonban a szerzetesek Takács ellen vallottak, elmondva, hogy Bellovics Kéthelyen, Marcaliban, Szentpálon és Fajszon egyaránt segített a lelkigondozásban

⁴⁴ Ezt a tíz körmöci aranyat Takács Antal – ahogy egyik levelében leírta – Nagy Ignác székesfehérvári püspök lánytestvérétől kapta egy, még nyomtatásban meg nem jelent munkája kiadási költségéhez. VÉL AP VII/60.

vasár- és ünnepnapi prédikációk tartásával. Amikor Mesztegyőn volt, a cellájában olvasott és írt, de a gvárdián ezt látva megtagadta tőle a papírt. Bellovics iszákosságáról a szerzetesek azt vallották, hogy a „sanguineus temperamentuma” miatt kívánt többet inni, s ezért bántotta a gvárdián, mondván: „ha megitta magát Atyaságod, mennyen feküdni”. Bellovics állítólagos „kóborlásait” illetően bizonytalanok voltak a rendtársak, mert Bellovics sokszor volt beteg, és emiatt gyakran kellett elmennie a rendházból. Másrészt olyan sokat „mortificálta” a gvárdián, hogy amikor házon kívül élt, azonnal jobban érezte magát, és meggyógyult.

A vizsgálat során hosszasan tárgyalták a kolostorba betévedt kutya esetét, amit Rumi Mihály elmondása alapján jegyezték fel. Eszerint amikor egy nap reggelire csengettek, egy kutya bement a refektóriumba. Az akkor még Mesztegyőn élő korábbi gvárdián, Vászolics Sidonius figyelmeztette erre a társait, hogy mondván „ezt a kutyát négy ferencesért sem adnám”. Takács erre azt válaszolta, hogy ő ilyen megjegyzésekkel élő gvárdiánt nem akar. Amikor Bellovics visszatért a konventbe, Takács elmondta neki az esetet „ilyen formán: Nízd Lőrincz, az a Diszno horváth, Hierusalemi tekerő [...] Alexandriai betyár, czitromos gránicz; bestlélek, gaz ember azt mondotta, hogy a kutyát négy barátért nem adná, ne szenvedgyük el”. Bellovics így válaszolt: „maid Kutya processust kezdek ám? illengyőségért”. Minderről nem beszéltek társaiknak, de amikor quinquagesima vasárnap Bellovics hazaért Marcaliból, ahol prédikált, és hívták a refektóriumba enni, páter Józán Adolf megkérdezte a történetről, s Bellovics azt válaszolta: „Halla Kend, Kendet az Uraság nem kutyajägernek, hanem hajdúnak fogatta, s hadgyon Kend más kutyájának békit”. Majd nyíltan állást foglalt Vászolics mellett és az új gvárdián, Takács ellen: „én is azt mondom tehát ollan négy Guardianért nem adom [tudniillik a kutyát], mint Atyaságod, mert az a kutya senkinek kárt nem tett, senkit meg nem harapott, mint Atyaságod mindenikkel veszekedik, mindenikkel marakodik, és mennyi kárt tesz a Klastromnak”. A történet további szóváltás után azzal ért véget, hogy Takács elrendelte a kutya megöletését, Bellovics pedig kinyilvánította, „oda üsse a menykő akármit csinál atyaságod, ha kutya husra szorult egye meg, vagy meg sütöm Atyaságodnak”. Rumi szerint a kutya-ügy miatt később is sokszor huzakodtak egymással.

Külön kérdőpont vonatkozott Bellovics Takács által elrendelt börtönbe (cellába) zárására, továbbá arra az esetre, amikor Bellovics eltörte a boros edényt, illetve, hogy önhatalmúlag kinyitotta az ajtó retesét.

A vallomástevők nevének – Rumi Mihály, Bellovics Lőrinc, Zsidanics Adrián, Kramarics Péter, Józán Adolf, Derkics Szaniszló páterek és Farkas Mátyás laikus testvér – felsorolása után felolvasták a vallomásokat, és mindezt a szerzetesek közül négyen aláírásukkal hitelesítették.⁴⁵

⁴⁵ Az aláírók: P. Stanislaus Derkics, P. Adrianus Zsidanics, P. Petrus Kramarics azzal a megjegyzéssel, hogy ő több hónapot a konventen kívül töltött, de a leírtak többségét igazolja és P. Adolphus Józán, aki hozzátette, elismeri, hogy több veszekedés oka a gvárdián volt, „amikor 5 hónapon át laktam az én mesztegyői konventemben.”

A latinul felvett, magyar szöveggel tarkított vallomásokhoz két, külön lapra feljegyzett magyar nyelvű vallomás tartozott. Az egyik Zsidanics Adrián rövid válaszai két kérdésre: 1. volt-e veszekedés a gvárdián [Takács] távollétében – válasza „sohasem”; 2. a korábbi gvárdián, Vászolics Sidonius alatt ki volt a veszekedések okozója – válasza: „Antonius Takács”. A másik fassio fráter Farkas Mátyás magyar nyelvű vallomása Takács Antaltól,⁴⁶ melyet összesen hat páter hitelesített saját kezű aláírásával.⁴⁷

Kikérdezték még Lambertus laikus testvért is, aki Bellovics Lőrinc ellen kóborlás, részegség, éjszakai csendháborítás és Takács gvárdián tolvajnak nevezése, valamint Zsidanics Adrián ellen részegség miatt vallott. Végül a két kivizsgáló plébános summázva az ügyet, megjegyezte: boldogtalan („infelix”) ez a konvent, mert olyan, mint a zsidók iskolája („schola Judaicorum”), vagy még inkább olyan, mint a sátán iskolája, melyet a folytonos veszekedés miatt aligha lehet konventnek nevezni.⁴⁸

Az ügy végére Raymondus Rachsa minister provincialis Veszprémbe címzett levele (Pozsony, 1787. VII. 10.) és az ezt követő intézkedés tett pontot. A vizsgálathoz fűzött reflexióit Rachsa egy Ovidius *Tristiájából* emlékeztetőből idézett mottóval vezette be,⁴⁹ jelezve, hogy nehéz ebben az ügyben meglelni az igazságot. Megköszönte a vizsgálat lefolytatását, a történetekben a sátán kísértését látta megvalósulni, s Bellovicsot, a bajok előidézőjeként megnevezett szerzetest áthelyeztette Andocsra.⁵⁰ Takács Antaltól elvette a gvárdiáni tisztséget, mert úgy vélte, nyilvánvalóan alkalmatlan

⁴⁶ Szövege: „öregségemre a P. Guardian gyakorta világiak előtt akasztofara valonak, akasztofa bimbojának, Kálvinista disznonak mondott. Apádat Anyádat el vitte az erdőg, el visz tégedet-is az erdőg, soha sem voltál igaz Pápista. Egy szüvi veszek átkozot, el kergetlek, s-el mehez kurvanyádba. Ha a Paterek nem lettek volna, kétségben estem volna, annyira mortificált. Recenter. Csak a mellet szollaz, de várgy meg tanitlak, sem Konyhába, sem a Kertbe, sem a Szabo szobába, sem a pék házban nem eresztlek, hanem a Refectoriumba fogz jární.”

⁴⁷ Józán, Derkics, Zsidanics, Kramarics, Rumi és Bellovics.

⁴⁸ Az ügyben a mesztegnyői szerzetesek részéről még két levél íródott, az egyik egy magát meg nem nevező patertől Bellovics Lőrinc védelmében 1787. VI. 10-ről a vicegenerálshoz; a másik Bellovicstól származik 1788. VIII. 19-ről, s a veszprémi püspöknek szól, segítségét kérve. Mindkettő: VÉL AP V/31 iratanyag része.

⁴⁹ Raymondus Rachsa kétszer volt minister provincialis, 1774–1777 és 1783–1791 között. Schematismus Provinciae Sanctae Mariae in Hungaria Ordinis Fratrum Minorum S. P. N. Francisci 1940. Bp., 1940. 17. p. A mottóként idézett rész: „Saepe praemente Deo, fert Deus alter opem, / Jupiter in Trojam, pro Troja stabat Apollo, / Aequa Venus Teucris, Pallas iniqua fuit” Ovidius, *Tristia*, liber 1, elegia II, 4–6. sor, melyben tévesen „Jupiter” áll „Mulciber” helyett. Magyarul: „Itt ez az Isten sújt néha, segít az amott. / Mulciber utálá Tróját, kedvelte Apolló: / Teucerek ellen volt Pallas, ölte Venus”. Publius Ovidius Násó’ Keservei. Ford.: Egyed Antal. Székesfehérvár, 1826. 10. p.

⁵⁰ Ez az áthelyezés lassan mehetett végbe – már ha egyáltalán megvalósult –, mivel 1788. VII. 4-én Bellovics Lőrinc saját javait még mindig Mesztegnyőn őrizték, részben Józán Adolf cellájában (1. cella), részben pedig a 2. cellában. – Inventarium Supellectilium.

a feladatra, mivel visszaélt a hatalmával. Új gvárdiánnak a negyvenedik évét betöltött Kramarics Pétert választották meg, aki egyben a konvent utolsó elöljárója lett.

A leírtak mutatják, hogy a konvent mindennapi élete nyitott volt az egyházközség felé, a konfliktusok egy része világiak jelenlétében zajlott, s pletykára, tiszteletlenségre szolgáltatott alkalmat. A konventen belül feltehetően az 1780-as évek közepén kialakult horvát–magyar nemzetiségi villongást tovább mérgesítette az eltérő temperamentumú és műveltségű, társaikat kevésbé ismerő, egyéni szimpátiákat követő szerzetesek kényszerű együttélése. Az egymást magyar nyelven szidalmazó, ingerült közösségben a professus szerzetesek eltérő érdekcsoportjai által megbélyegzett laikus fraterok indulatai is összecsaptak; Farkas Mátyás Takács ellen, Aingen Lambert mellett foglalt állást. A magukat túlértékelő, a közösségi élet szabályainak gyakorlatát nem követő, egyéni érvényesülésre vágyó szerzetesek szinte törvényszerűen ütköztek össze a gvárdiáni tisztséget önkényesen értelmező, a felmerült problémák kezelésében járatlan Takács Antal elképzeléseivel.

A szerzetesek napi kapcsolatban álltak a település világi lakosságával. A vallásos élet alkalmain (istentiszteletek, gyónás-áldozás, keresztlés, bérmlás, házasságkötés, temetés, ünnepek stb.) kívül közvetlen kapcsolatot biztosított a világiak számára Padányi Bíró Márton előírásai szerint Mesztegyőn is működő Szentháromság Társulat.⁵¹ A világiak közül a falu iskolamesterének (ludi magister) egyik további feladata volt a kapcsolattartás a ferences közösséggel, ezért viselte a „vice-syndicus conventus Mesztegyőiensis” titulust.⁵² A kapcsolattartás egy másik formája a rokonság volt.⁵³ Minden valószínűség szerint több helybéli család, így például a Balosa (Balási, Balasi), Rumi és Farkas állt rokonságban a hasonló családnévű szerzetesekkel. A Rumiak esetében a településen 1752-től adatolható⁵⁴ család „vonzhatta” a konventbe az 1747-ben a Vas megyei Csehiben született Rumi Mihályt, aki keszthelyi beöltözését (1767. VI. 3.) követően 1778-tól haláláig (1805) élt itt.

A világiak felé nyitott életmód, a világi papi lelkigondozáshoz hasonló szerzetesi tevékenység némileg háttérbe szorította a regula előírásait. Ugyanakkor egyéb, közvetett adatok jelzik, hogy a regula szerinti életmód sem merült teljesen feledésbe. A közös étkezések alatti felolvasás gyakorla-

⁵¹ A társulat egyik világi elöljárója („parens cong: Meszt.”) a 68 évesen 1782. XI. 28-án elhunyt Szunyog Mihály volt. – M H.

⁵² Így például Franciscs Ádám, aki 62 évesen 1782. X. 28-án halt meg. – M H.

⁵³ Takács Antal egyik levele szerint például azért kívánt a mesztegyői konventben maradni, hogy közelében éljen az esztergomi főkáptalan Mesztegyő melletti tapsony-szenyéri birtokán provisor unokaöccsének. VÉL AP VII/60.

⁵⁴ Özvegy Rumi György 1752. I. 23-án kötött ismét házasságot, majd három év múlva (1755. I. 29), 65 évesen itt temették el. A család egy fiatalon, 14 évesen elhunyt Rumi Mihály nevű tagját 1753. XII. 13-án temették. – M H.; Házassági anyakönyv Mesztegyő. – Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára (továbbiakban: MNL OL) Anyakönyvek A3912. (továbbiakban: M Ha)

tának megtartására vagy igényére utal például, hogy az 1778-as canonica visitatio során rögzített könyvjegyzék egyik tétele, a *Martyrologium Romano Seraphicorum* mellett a „pro refectorio” megjegyzés olvasható.⁵⁵ A liturgiára, közös éneklésre, zsolozsmára nincsenek adatok, viszont arra sem, hogy az imaórák megtartása nélkül éltek volna. A regulának megfelelő, rendszeresen végzett napi privát elmélkedésre és olvasásra hívja fel a figyelmet Bellovics Lőrinc említett példája, aki, amikor Mesztegyőn lakott, a cellájában olvasott és írt, de a gárdián ezt látva megtagadta tőle a papírt. A konvent feloszlátásakor nem volt olyan, professusok által használt cella, melyben ne lett volna könyv. A Mesztegyőn megfordult ferencesek egy részének egyéni irodalmi teljesítménye is a regula ismeretét és követését bizonyítja.

Tanulmányok, irodalmi tevékenység

A mesztegyői ferencesek közül többen végeztek felsőbb tanulmányokat. Erről mindenekelőtt a vizsgák alkalmából készült liber gradualisok tanúskodnak. Zitkovics Márk, aki 1751 és 1756 között volt Mesztegyőn szónok (concionator), 1738-ban a soproni ferences konventben tett logika vizsgát, liber gradualisa Caspar Biesman, S.J., *Doctrina moralis [...] ex universa logica [...] propugnaret Rel. F. Marcus Zitkovics [...] Auditoribus oblata* (Sopronii, N. Schmid, 1738) című nyomtatványa volt. Ugyanő valószínűleg a következő évben ugyanitt filozófia vizsgát tett, liber gradualisa ekkor [Daniel Pawlowski, S.J.], *Locutio Dei ad cor religiosi [...] dum [...] theses ex universa philosophia [...] propugnaret Marcus Zitkovics [...]* (Sopronij, Rennauer, [1739]) címen jelent meg. Zitkovics 1740-ben a győri ferences konventben teológia vizsgát tett le, liber gradualisa a *Tractatus Raby Samuelis errore indicans Judaeorum [...] publico propugnando obtulit [...] in conventu Jaurinensi [...] Anno M.D.CC.XL. [...] Marcus Zitkovics, ejusdem Ord. et Prov. Professus SS. Theologiae in a dum annum Auditor [...]* (Jaurini, G. J. Streibig, 1740) című kiadvány volt.

Biskupics (Viszkupics) Seraphin 1746-ban a pozsonyi rendi főiskolán vizsgázott általános filozófiából, és liber gradualisaként jelent meg Aemilianus Nieberle, *Octava Seraphica religioso spiritualia exercitia facienti [...] AA. Seraphicum institutum profitentibus oblata dum universam philosophiam ad mentem Doctoris Subtilis in conventu Posoniensi [...] propugnaret Seraphinus Biskupics, praeside Eugenio Kósa* (Posonii, Haered. Royerianorum, 1746) című, Mesztegyőn különösen kedvelt,⁵⁶ renden belüli használatra készült lelkigyakorlatos könyve. Biskupics 1763-ban biztosan Mesztegyőn tartózkodott, majd később ismét Pozsonyban, a mariánus provincia központi kolostorában élt.

Az 1773-ban Mesztegyőn adatható Krismarics Hilarius csaknem húsz évvel korábban, 1754-ben tett logika vizsgát a soproni ferences konventben, liber gradualisa a *Locutio Crucifixi ad cor peccatoris [...] ex uni-*

⁵⁵ Vö. KNAPP, 2015. 26. p., 49. j.

⁵⁶ 1788-ban a konvent feloszlátásakor hét példányt őriztek a könyvtárban. KNAPP, 2015. 30. p.

versa logica [...] in conventu Soproniensis [...] propugnandus susceperunt Hilarius Krismanics [...] Auditoribus oblata (Sopronii, Siess, 1754) című kiadvány. Ugyanő egy évvel később, 1755-től a győri püspöki (jezsuita) szeminárium hallgatója volt ferences szerzetesként.⁵⁷

A rövidebb-hosszabb idejű kisegítő világi papi szolgálatra rendelt, Mesztegyőn megfordult mariánus ferencesek közül többen irodalmi működést fejtettek ki. Ezekről a munkákról ma még nem dönthető el, pontosan hol és mikor készültek. A sajátos „vándor” szerzetesi életmód ismeretében a művek hosszabb időn át, eltérő állomáshelyeken jöhettek létre, s nyomtatásban csak egy részük jelent meg.

Vazolics (Vászolics, Vázolits, Vassovics, Vásolics) Sidonius ordinációját (1758) követően kérelmezte szentföldi missziós útját, és néhány év várakozás után engedélyt kapott az utazásra. 1769-ben indult el Palesztinába, ahol öt évig tevékenykedett misszionáriusként. Hazatérve 1774-ben németújvári szónok lett. Nem lehet tudni, hogy útközben, a Szentföldön, vagy hazatérve írta-e *Genuina Descriptio Terrae Sanctae. Ex variis Authoribus, nec non Scriptoribus solicite excerpta, simul iter per Mare et Terram, nectum per P. F. Sidonium Vázolits Alumnum Provinciae S. Mariae in Hungaria. Ord. Min. S. P. Francisci. Anno 1770* című munkáját. A kéziratot a pozsonyi konvent levéltárából írta le Farkas Seraphinus 1879-ben,⁵⁸ ma ismeretlen helyen lappang.⁵⁹ A címből kiindulva, a kézirat a Szentföld és az oda vezető tengeri és szárazföldi út leírását tartalmazza a szerzőtől kivonatolt olvasmányok alapján. „Eredetiségének” határaitól, forrásairól, történeti forrásértékéről és irodalmi színvonaláról a kézirat ismerete nélkül nem lehet véleményt formálni. Munkája nem szerepel a mesztegyői könyvtárjegyzékekben, ugyanakkor egy érintkező tartalmú, Thomas Treter által latinra fordított, M. K. Radziwill *Jerosolymitana peregrinatio [...] (Jaurini, Streibig, 1753)* című munkát akár itt is olvashatott.⁶⁰ Ma még nem tudjuk, hogyan és honnan került Vazolics Mesztegyőre (1784–1786), ahol gvárdián volt.

A Vazolicsot követő mesztegyői gvárdián (1786–1787), Takács Antal fordítói munkájának eredményeként 1770-ben Győrben jelent meg Aemilianus Nieberle (†1673) német ferences *Octava Seraphica* című műve *Lelki-Isméretnek ösztöne [...] (Streibig G. J.)* címen. Nieberle lelkiagyakorlatos

⁵⁷ JUHÁSZ RÉKA IBOLYA: A győri felsőoktatás intézményeinek hallgatói, 1719–1852. Bp., 2017. (továbbiakban: JUHÁSZ, 2017.) nr. 748. Marics Gervasiusról, aki 1771 és 1774 között adatolható Mesztegyőn, a Takács–Pfeiffer monográfiában hivatkozás nélkül szerepel egy megjegyzés, mely szerint Nagyszombatban volt teológushallgató. TAKÁCS–PFEIFFER, 2001. 323. p. Ezt azonban a jelenleg ismert források nem igazolják. – KÁDÁR ZSÓFIA – KISS BEÁTA – PÓKA ÁGNES: A Nagyszombati Egyetem Hittudományi Karának hallgatósága, 1635–1773. Bp., 2011.

⁵⁸ FARKAS, SERAPHINUS: *Scriptores Ord. Min. S. P. Francisci Provinciae Hungariae Reformatae nunc S. Mariae, Posenii*, 1879. (továbbiakban: FARKAS, 1879.) 85–86. p.

⁵⁹ Köszönöm Benda Borbála 2018. július 31-i levelét, melyben közli, hogy a Magyar Ferences Könyvtár és Levéltár nem regisztrált adatot a kéziratról.

⁶⁰ KNAPP, 2015. 42. p.

munkája a magyar cím szerint 1733-ban jelent meg először.⁶¹ A fordítónak ez az állítása azonban minden bizonnyal úgy értelmezendő, hogy ő ezt a kiadást ismerte és használta. Nieberle munkájának első kiadása ugyanis 1715-ben jelent meg Augsburgban (Bencard). 1733-ban az *Octava Seraphica* első magyarországi latin nyelvű kiadása jelent meg „sumptibus Michaelis Bors”, azaz minden valószínűség szerint a csíki ferencesek nyomdájában. A nyolcadrét formátumú kiadás engedélyét (facultas) Paulus Győrffi minister provincialis írta alá „in hoc Conventu Beatae Virginis Visitantis de Csik Somlyó. Anno 1732. Die 27. Augusti” ()_(3v-4r), a három approbatio és az imprimatur ()_(4v-6r) megismétli az 1715-ös első kiadás 1714 őszi engedélyeit.⁶² Ez a kiadás követi a korábbi latin nyelvű kiadások tartalmát, az 1–26. oldalakon a *Rubricae Generales* című rész felkészíti a szerzetest a lelkigyakorlatra, így például a helyes napi időbeosztásra, az elvégzendő gyónásra (lelki tükörrel együtt) és az Oltáriszentség tiszteletére. A későbbi latin kiadás 1745-ben Kassán (Typ. Acad.), majd 1746-ban Pozsonyban látott napvilágot, utóbbi a már korábban bemutatott, a mesztegnyői kolostorban is élt Biskupics (Viszkupics) Seraphin liber gradualisaként. A német, lengyel, angol és olasz nyelvre egyaránt lefordított, több kiadásból ismert,⁶³ nyolc egymást követő napon, évente legalább egyszer elvégzendő lelkigyakorlatos munkából valószínűleg nem csak a mesztegnyői konventbe került több példány.⁶⁴ A fennmaradt jegyzékek szerint Mesztegnyőn 1778-ban még nem volt belőle, tíz évvel később azonban már hét példányban állt rendelkezésre.⁶⁵ Nieberle *Octava Seraphica*ja szolgált alapul a *Sacra octiduaana recollectiókhoz*.

A Takács-féle magyar fordítás kinyomtatását két évvel megelőzte a mű egy másik, minden valószínűség szerint ugyancsak egy ferences szerzetestől származó magyar fordításának megjelenése „A’ Csiki Sarlós Bóldog Aszszony Kalastromában” (1768) *Octava seraphica A vagy nyolcz napok alatt tartó Exercitium [...]* címen.⁶⁶ Ennek a kiadásnak ismeretlen a fordítója, a Szent István Király Erdélyi Provinciában élő szerzeteseknek szóló

⁶¹ „Elsőben jött ez világosságra Deák nyelven a most folyó Saeculumnak [...] harmintz-harmadikában T. Pr. Fr. Aemilianus Nieberle Fölső Németh-Országi Szerafikus Szent Ferencz Provinciabeli Szerzetesse által.”

⁶² Használt példány: Országos Széchényi Könyvtár 282.525, ez a példány korábban a váci ferences rendház könyvtáráé volt, végén a következő bejegyzés olvasható: „Conventus Vacensis Ordin. Min. S. P. N. F. pro usu communi ac consolatione spiritali.”

⁶³ Utolsó kiadása 2011-ben jelent meg olaszul. Vö. utalással a kiadástörténetre: FARMATI ANNA: „Szerzetedet el-hagyod, ha égni, és Szerafim lenni nem akarsz”. A misztikus tapasztalat mint argumentum- és identitásképző nyelvezet egy ferences lelkigyakorlatos könyvben. In: *Misztika a 16–18. századi Magyarországon*. Szerk.: Bogár Judit. Piliscsaba, 2013. 101–112. p. (továbbiakban: FARMATI, 2013.) 101–102. p.

⁶⁴ A keszthelyi mariánus konvent egykori példánya: Budapest, ELTE Egyetemi Könyvtár és Levéltár (továbbiakban: BEK) 08989.

⁶⁵ KNAPP, 2015. 30., 41. p.

⁶⁶ A kolozsvári Egyetemi Könyvtár példányát (42532) használtam, a másolatok elkészítését Gábor Csillának köszönöm.

ajánlást a provincialis, Cornelius Péterffi készítette (a_{2r}–a_{3v}). Az ajánlás szerint a fordítást ösztönözte a minister generalis Paschalis a Varesio azzal, hogy „meg-parancsolá, hogy ki-ki esztendőnként a’ nyólczad-napi Recollectiót, avagy Exercitiumot el-végezné” (a_{2v}). A két magyar nyelvű adaptáció – a latin kiadásokhoz hasonlóan – egyaránt népszerű olvasmány lehetett.⁶⁷ Összevetve az 1768-ban és 1770-ben megjelent magyar kiadások tartalmát, nyilvánvaló, hogy két, egymástól független adaptációról van szó.

Takács 1751-ben fejezte be teológiai tanulmányait, és ugyanezen év február 24-én Padányi Bíró Márton a [somogy]fajsi plébániára és filiáira küldte, ahol önéletrajza szerint kétféle ordinációban (ferences szerzetes és pap) összesen tizennégy évet töltött el.⁶⁸ A mesztegyői ferencesként Somogyfajszon töltött évek alatt készülhetett el a Nieberle-fordítás, mivel Takács szerint a kötet kiadását anyagilag támogatta az általa Fajszon megismert Somsich Antal de Sárd „jubilatús consiliarus”. Somsich mecénáságára a nyomtatvány keretszövegeiben a Szentháromságnak címzett dedikáció végén található egy monogrammal jelzett utalás: „Magát e’ Könyvetskére tett költségével együtt egy hiv szolgád le-borúlva ajánlja. S. A.” Nincs adat arra vonatkozóan, hogy a magyar fordításból Mesztegyőn is őriztek volna példányt, viszont több példányt szereztek be belőle különféle mariánus ferences konventek könyvtára számára. A lévai ferencesek példányát jelenleg az ELTE Egyetemi Könyvtár- és Levéltár őrzi, előzéklapján a következő bejegyzéssel: „Pro Conventu Levensi procuratus a R[evere]ndo P[at]re Benedicto Kóssa, Gvard[iano]. A[nn]o 1771”.⁶⁹

A Takács Antal nevének teljes elhallgatásával⁷⁰ negyedréte formátumban megjelent fordítás a mű szövegére korlátozódik. Nem tartalmazza az 1733-ban megjelent latin kiadás *Rubricae generales* című, a lelki gyakorlat elvégzéséhez tartozó részletes instrukcióját.⁷¹ A nyolc napra elosztott lelki gyakorlat naponkénti meditációkra, azon belül punctumokra („tizzikkel”) és olvasmányokra (lectio) tagolódik, s a gyakorlatok ezek követésével napsza-

⁶⁷ Szikszay Ignác laikus frater (†1805 január, Szolnok) a Takács-féle magyar fordítás egyik nyomtatott példányába a magyar „manus religiosorum”-ot jegyezte be saját fordításában. – FÁY ZOLTÁN: Szerzetesi kéz. In: *Magyar Nemzet*, 2009. június 2.

⁶⁸ VÉL AP VII/60.

⁶⁹ Jelzete: Ad 4r 1007.

⁷⁰ Címlapon: „Most pedig Ugyan azon Szent Atyának Magyar-Országi Bóldog Aszszony Provintziabéli [...] Provincialissa engedelméből egy méltatlan szolgája Magyar nyelvre fordította többeknek-is lelki vigasztalásokra.”

⁷¹ Farmati Anna Takács fordítása ismeretében igyekszik bemutatni Nieberle munkáját, anélkül, hogy említést tenne arról, hogy Takács az 1733-as hazai latin kiadásra hivatkozik az 1770-es győri kiadás címlapján. Nem vizsgálja a két magyar fordítás viszonyát, és nem veti össze Takács fordítását sem az 1733-as, sem pedig más latin kiadással. Mindezek hiányában következtetései, különös tekintettel a forráshasználat vizsgálatára, megkérdőjeleződnek. Farmati megjegyzése, hogy Takács nem fordította le az Octávában megjelent imádságokat, ebben a formában téves, ilyen a *Rubricae Generales*-ban van, annak része. FARMATI, 2013.

konként folyamatosan végezhető.⁷² A Takács-féle fordítás pontosan követi az 1733-as latin kiadás szövegét.

A fordítás szövegűségének, választékosságának és irodalmi minőségének bemutatására egy rövid részletet választottam ki.

<p>Octava Seraphica [...], Csík, 1733. 27–30. p. Dies prima Sanctissimae Trinitati consecranda. Oratio Jaculatoria</p> <p>hodie identidem repetenda: Domine, tibi, et tecum.</p> <p>Meditatio prima. De ultimo fine hominis. Punctum 1. Ego sum Alpha, et Omega, Principium, et Finis. Apoc. 1.v.8.</p> <p>Sic est</p> <p>[...] Punct. 3. Converte anima mea in requiem tuam. Psal. 114.7.</p> <p>Locus naturalis animae inquit devotissimus Blossius Instit. spirit. c.5. Deus est, in quo solo quiescere potest. Deus est finis noster, et non est quies, nisi solum in hoc fine.</p> <p>[...]</p>	<p>Lelki-isméretnek ösztöne [...], Győr, 1770. 3–6. p. Első nap. A' Tellyes Szent Háromságnak, ezen következő rövid fohászzkodással föl-ajánlani üdvösséges:</p> <p>Uram én Istenem Tenéked! Te véled, és örökké Te benned. Elmélkedés.</p> <p>Első tikkkel. Én vagyok a' Kezdet, és a' Vég, írja Szent János Evangyélista titkos jelenési Könyvében (Apoc. 1.v.8.) Ugy vagyom bujdosó és elmélkedő Keresztyén Lélek! [...] Harmadik tikkkel. Mondgya a' most említett Dávid: (Psal.114.v.7) Térj nyugalomadban én Lelkem: mert az Úr jól tett veled. Természet szerént való helye a' Léleknek (azt mondgya amaz Istenfélő Blossius) (Blossius Inst. Spir. c.5) nem más, hanem az Isten, a' mellyben egyedül meg-nyúgodhatunk, Isten a' mi Végünk, és nintsen nyugalom csak ebben a' Végben. [...]</p>
---	---

A magyar szövegből érzékelhető Takács igyekezete, hogy a szerzeteseknek szánt lelkigyakorlatos könyv némi műfaji változással bármikor használható szerzetesi meditációs könyvvé alakuljon át. Erre – az instrukciók folyamatos elhagyása mellett – elsősorban a szóhasználat bensőségessége, a fordítás olvasmányossá tételével törekedett. Így például:

„Estvéli lelki mulatság. A' Lélek hármasságának meg-újjétásáról. Abban a' pompás és fölséges Teremtésében az Embernek, azt mondá egyik Isteni Személy a' másikhoz: (Gen.c.1.) Alkossunk embert a' mi ké-

⁷² Vö. még: KÓNYA FRANCISKA: Viczay Anna Terézia apácának fordított elmélkedésgyűjteménye és annak forrása. In: A nők és a régi magyarországi vallásosság. Szerk.: Bajáki Rita – Báthory Orsolya. Bp., 2015. 173–184. p.; 180–181., 183. p.

pünkre, és hasonlatosságunkra. Drága meg-bötsülhetetlen kép! szép hasonlatosság! mert valamint az Atya Isten, Fiú Isten, Szent Lélek Isten, nem három Istenek, hanem egyetlen-egy Isten, és három Személyek: Ugy a' Lélek emlékezet, a' Lélek értelem, a' Lélek akarat, nem három Lelkek, hanem egyetlen-egy [...] Sok dolog azért láttatik előtted rosznak, mert roszsz végre vészéd, nem a' dolog, hanem a' hamis vélekedésed sért-meg. [...] Szerzetes Pajtársam! midön Istennek kötelezted magadat fogadásid által, a' te értelmédnek munkáját-is az Istennek szentelted: miért tehát most azt az haszontalanokra fordítod?" (20, 22–23).⁷³

Takács Antal egy másik művet is írt magyarul Fajszon a „de conformatione voluntatis humanae” témában; egyik levele szerint erről a kéziratról 1785-ben Mesztegyőn várta a cenzori jelentést.⁷⁴ Ez utóbbi munka jelenleg azonosításra vár, így műfaját sem lehet meghatározni. Amennyiben elmaradt a kinyomtatása, a kéziratot a konvent felosztása után Takács valószínűleg irataival és írószereivel együtt Berzencére, onnan Andocsra vitte magával, ahol 79 évesen hunyt el 1805. IV. 7-én.

A gvárdiánként – egyben a konvent utolsó előljárójaként – Takácsot követő Kramarics (Kramarits) Péter Mesztegyőre érkezéséig (valószínűleg nem sokkal 1786 előtt) középiskolai tanár, professor grammaticae volt először Szombathelyen, majd Keszthelyen. A konvent felosztását követően továbbra is Somogy megyében élt (Szőlősgyőrök, Andocs). Bizonytalan, hogy mikor, és volt-e egyáltalán Pozsonyban a ferences rendi teológia professzora. (Függelék.) Egykori mesztegyői rendtársával, Balási Bálinttal (aki a felosztás után somogyfajszai cooperator lett) 1798. III. 18-i levelükben együtt mondtak köszönetet Andocson eltöltendő nyugdíjas éveikért. Ezek az életrajzi adatok szolgálnak háttérül a két évvel Kramarics halála előtt megjelent elmélkedésgyűjteményének, melynek kézírata eggyaránt készülhetett Mesztegyőn, Szőlősgyőrökön, Andocson vagy mindhárom helyen.

Az Azon Mennyei Szerelemnek és Gyönyörűségnek mellyel az Isteni Felség Az Emberek Fiaihoz Viseltetik, világos meg-mutatása [...] I–II. rész (Veszprém, Számmer Klára, 1817)⁷⁵ címen megjelent munka mecénása Kurbély György veszprémi püspök volt. Kramarics a kötet keretszövegeiben többszörösen hangsúlyozta, hogy a munka műfaja az elmélkedés, s a megjelentetéssel fő célja az olvasók szívének „Istennek szeretetére fel-

⁷³ „Lectio Vespertina. De tribus animae potentiis reformandis. 1. In Solemni illa hominis procreatione [!] dicebat una divina pesrona ad alteram: Genes. c. 1. 26. Faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram. Pretiosa imago! pulchra similitudo! sicut enim Deus Pater, Deus Filius, Deus Spiritus Sanctus non tres Dii, sed unus est Deus, et tres personae; ita anima memoria, anima intellectus, anima voluntas, non tres sunt animae, sed una [...] Multa ideo sunt mala, quia in malam accipis partem: Non res, sed falsa te opinio laedit. [...] 8. Mi Religiose, dum vota nuncupasti, operationem tui intellectus Deo collocasti, ut quid ergo eo ad vanitates abuteris?” Nieberle, Octava Seraphica [...], Csík, 1733. 50–58. p.

⁷⁴ VÉL AP VII/60.

⁷⁵ BEK 118303.

gerjesztése”, elsősorban az Oltáriszentség tisztelete révén. Takáccsal ellentétben olvasóközönségét nem szűkítette le rendtársaira. Előszavában kifejtette, hogy véleménye szerint miként lehet ez a mű nemcsak hasznos elmélkedés-füzér, hanem segédlet is szónoklatok készítéséhez. „Reménylem azt-is, hogy talán ezen munkámmal a’ Lelki Pásztoroknak, és Tanítóknak is némű-némű segítésekre lehetnék: azoknak, kik főképpen az Oltári Szent-ség’ imádásának alkalmatosságával szokott Beszédet tartván Halgatóikhoz” (IX. p.). A mű tartalmát a szerző két részre osztotta, hogy „akármellyik Résznek olvasása annál könnyebben esnék az Ájtatos Híveknek” (X. p.). A terjedelmes nyomtatvány első része négy (251 lap), a második öt elmélkedést (351 lap) tartalmaz.

Kramarics az elmélkedéseket kisebb részekre, „tizzkely”-ekre tagolta, azon belül változó számú „szakasz”-okat különített el. Minden elmélkedés után – mint írja – „tettem a’ Zsoltárokból-is egygyet vagy egészen, vagy annak nagyobb részét [...] mivel a’ mi hibás, és tökéletlen szavaink, ’s gondolatink magok szerént nem elégségesek az Isteni ditséretre [...] nem külömben a’ mi magunk bátorítására” (X. p.). A munka egészét tanító szándék uralja, a figyelem felkeltésére és ébrentartására gyakoriak az ismétléssel nyomatékosított retorikai kérdések, felszólítások, felkiáltások:

„Mit mondasz? mit szóllasz? mit kiáltasz? mit hirdetsz oh megfoghatatlan Böltsessége az Örök Atyának! hogy a’ te gyönyörűséged az emberek fiaival lenni? Oh bizonyára nagy dologról vagy ez a’ mondás, szóllás, kiáltás, és hirdetés! [...] Ki ne álmélkodjon közülünk ezen gyönyörködve? és ebből a’ gyönyörűséges álmélkodásból kinek szíve ne lehessen tellyes örvendezéssel? következendő-képpen oh véghetetlen Szeretet! a’ te viszontag-való szerelmedre kinek ne indíttassék szíve ugyan ezért?” (6. p.)

A felfokozott érzelmi hatás ellentételezéseként Kramarics rövidebb-hosszabb értekező részekkel ösztönzött az elmélkedő gondolkodásra. Így például:

„Azt lehet itt észre-vennünk: hogy az örök Böltsesség úgy látszik: mint-ha a’ mi gyarló értelmünkhez alkalmaztatván szóllását; ezen kétszeres mondásával: mulatozván némelly hasonlatosságban szóllana: és azt akar-ná nyilvánban előnkbe adni [...] vagy más szeretet béli jelekkel kívánnyá ki-jelenteni, és bizonyítani: úgy ő is, az Örök Böltsesség, mind mennyekben az ő Szent Attya előtt, mind a’ földnek kerekiségén a’ végre mulatoz-nék: mivel-hogy mind mennyekben a’ magya Szent Attyával megfoghatatlan, és véghetetlen volna az ő gyönyörködése.” (19. p.)

A két mesztegnyői gvardián, Takács fordítói és Kramarics írói tevékenységét egyaránt az Istennel és az embertársakkal való megbékélés, egyfajta mélyebb önismereti szándék hatja át, ami nem állt távol az egyházi felvilágosodás törekvéseitől.

Életutak a feloszlítás után

A keszthelyi és a mesztegyői mariánus ferences konvent bezárását elrendelő határozat (1788. VI. 11.) kihirdetését követően ugyanezen év őszére dolgozták ki a veszprémi püspöki hivatalban a két rendház felszentelt ferences papjainak szétköltöztetési tervét. Az előzetes egyeztetések után október 2-án és 6-án készültek a levélfogalmazványok – többek között – a mesztegyői atyákról.⁷⁶ Plébánosként a falu lakosságának kérésére egyedül Rumi Mihály maradhatott Mesztegyőn, aki holtáig itt élt, éves congruája 300 forint volt 30 forint ruhapénzzel kiegészítve. A többi professus szerzetes cooperator lett, s évi 150 forint ellátást és 30 forint ruhapénzt kapott: Gregorics Quirin Murakeresztúron, Balási Bálint Somogyfajszon, Józan Adolf Keszthelyen, Takács Antal Berzencén, Molinai Dénes Tapsonyban, Derkics Szaniszló Somogyváron és Kramarics Péter Szőlősgyőrökön működött tovább.

A laikus fráterek közül a két idősebb helyben maradt és Mesztegyőn halt meg, Farkas Mátyás 1788. XII. 26-án, Aingen Lambert 1789. V. 1-én. Az ismeretlen helyről érkezett frater Cajetanus további sorsáról nem maradt fenn híradás.

A mesztegyői konvent atyái az abolíció után továbbra is mariánus ferencesek maradhattak, mert nem a rendet oszlatták fel, hanem csupán a létszám fölöttinek minősített kolostorokat zárták be; így őket csak bizonyos megkötöttségekkel lehet az „exferences” megjelöléssel illetni. Közülük többen remélték a kolostor „újjászervezését”, éppúgy, mint az alapító Hunyadyak is.⁷⁷ Ezért kérte például Balási Bálint 1797. X. 7-én, mint „cooperator parochiae Faijsziensi et in P. Kovácsi residens” Zsolnai Dávid veszprémi protonotáriustól hatvanadik életévét betöltve, gyógyíthatatlan („incurabilis”) betegségére hivatkozva, hogy egyrészt nyugdíjazzák, másrészt hadd költözzön vissza a mesztegyői kolostorba („aboliti conventus Mesztegyensis Religiosus ad Monasterium liber remeare valeam”).⁷⁸

Több mesztegyői mariánus szerzetestől maradtak fenn levelek, melyeket 1788 után cooperatorként írtak Veszprémbe. Legnehezebben az egykori gvardián, Takács Antal békélt meg sorsával. Berzencén nem tudott együtt dolgozni a plébánosával, aki – leírása szerint – ellenségesen bánt vele, mert nem tudta elfogadni az ő erősen individuális természetét, amihez az is hozzájárult, hogy ekkor már elmúlt 63 éves. Miután a berzencei plébános elérte Takács dispensációját, Andocsra irányították, s az ellene irányuló vádak elhárító levelet már innen írta Veszprémbe 1792. III. 20-án.⁷⁹ Fennmaradt Nagy János csurgói plébános, vicearchidiaconus ugyancsak Veszprémbe címzett levele is, melyben – többek között – leírta, miként jelentette fel Takács egy Pater Juhász nevű társát megbotránkoztatásért, akivel együtt gyóntatott Ludbregben, a Szent Vér búcsújáráhelyen.⁸⁰

⁷⁶ VÉL AP VII/34.

⁷⁷ Vö. KNAPP, 2014. 21. p.

⁷⁸ VÉL AP VIII/18.

⁷⁹ VÉL AP X/102.

⁸⁰ VÉL AP V/92.

Derkics Szaniszló még a nyugdíjazása előtt meghalt Somogyváron, mint cooperátor (1789. X. 25-én), míg a tapsonyi cooperatorknak kinevezett Molinai Dénest nagybetegen szállították Andocsra 1788. X. 6-án, ahol évekkel később, 1792. IX. 13-án halt meg.⁸¹ Kramarics Péter és Balási Bálint közel egy időben érkeztek nyugdíjas ferencesekként Andocsra,⁸² s őket is itt temették el.⁸³

Gregorics Quirin murakeresztúri szolgálati évei hosszúra nyúltak; még 1809-ben, hetvenegy évesen is itt volt cooperátor, amikor Hosszú Miklós berzencei plébános, csurgói vicearchidiaconus elmaradt congruája ügyében kért tájékoztatást Veszprémből.⁸⁴

Józan Adolf aktív cooperatori évei 1815-ig tartottak, s a mesztegyői konventből történt szétköltözés után – rendhagyó módon – kétszer újra kezdődtek. A Keszthelyről Káptalanfára került szerzetes egészségének romlása miatt kérte nyugdíjazását 1795-ben,⁸⁵ de még 1797-ben is Káptalanfán volt, amikor Hertelendy Gáspár keszthelyi plébános a szentmihályfai capellaniába ajánlotta a veszprémi vice generalisnál. Erre a levél szerint maga Józan kérte Hertelendyt, miután megtudta, hogy ez a capellania megürült.⁸⁶ Józan valamikor 1797 és 1805 között érkezhett Szentmihályfára. Zalaszentmihályon az 1805-ben leégett templom újjáépítése teljes egészében az ő nevéhez kötődik, az építkezés fennmaradt számláit 1808 és 1810 között nevére állították ki Bakon (téglavásárlás), Gelsén (kötél, csiga-, egyéb építési eszközök vétele), Zalaegerszegen (vasáru) és Sümegegen (mész).⁸⁷ 1811-ben Józan adminisztrátor volt, s rendtársával, Sövegjártó Elizeus cooperátorral – szintén marianus szerzetes – együtt látták el a terület lelkigondozását. Mihályfa filiái közül Józané volt a szolgálat Pölösken és Barnagon, míg Kisvásárhely Sövegjártóhoz tartozott.⁸⁸

Józan volt az utolsó mesztegyői ferences, aki életkorára hivatkozva a nyugdíjazását kérte 1815-ben. Levelében leírta, hogy a veszprémi püspök megbízására állította helyre a szentmihályi templomot, melynek iratait átadta Hornyik János generalis vicarius-nak, aki erről tanúsítványt adott neki. Ugyanitt visszatekintett élete 69 évére, melyből 52 éve élt a szerzetében és 27 éven át folyamatosan szolgált a veszprémi egyházmegyét. Ugyaninnen szerezhetünk tudomást arról is, hogy Józan 14 évig egyaránt tevékenykedett a pécsi, a győri és a szombathelyi egyházmegyékben.⁸⁹ A

⁸¹ VÉL AP X/49. Malinayt a halálát követő napon temették el az andocsi kriptában. MFKL. VII.10.1. Az Andocson meghalt mesztegyői ferencesek közül hármat (Malinay Dénes, Simon Dionysius, Takács Antal) a templom alatti kriptában temettek el.

⁸² VÉL AP VIII/19; IX/62; IX/63.

⁸³ Az andocsi kriptában a ferenceseket név nélkül, egy-egy sírhelyre felfestett kereszttel jelölve temették el.

⁸⁴ VÉL AP XIV/22; XI/127.

⁸⁵ VÉL AP IX/9.

⁸⁶ VÉL AP IX/10.

⁸⁷ VÉL AP XXIII/49.

⁸⁸ VÉL AP XXIII/49.

⁸⁹ VÉL AP XVIII/93.

kérelmet, hogy öregségére a rend valamelyik kolostorába vonulhasson, a rend minister provincialis-a, Németh Canutus is felkarolta, és Sövegjártóval közös translocatióját kérte 1815-ben a veszprémi püspöktől.⁹⁰ Józan – Sümegen,⁹¹ Búcsúszentlászlón⁹² és Andocson⁹³ eltemetett társaitól eltérően – visszakerült szülőföldjére, Pozsony megyébe, és Szentantalon halt meg 1820. III. 18-án, utolsóként az egykori mesztegyői mariánus ferencesek közül.

Függelékek⁹⁴

I. A Mesztegyőn adatolható mariánus ferencesek jegyzéke⁹⁵

1

Aingen (Aign, Eigen) Lambertus, Joannes, Fr.

*Amberg, Oberpfalz, 1722. VII. 22; beölt. Nagyszombat (Tyrnavia) 1745. XI. 27; nyelvismerete német; tev. szakács, pék, mindenés/ápoló; †Mesztegyő, 1789. V. 1. (WEISS, 1978. nr. 37.)

Mesztegyőn adatolható: 1786 „totus debilis” (Declaratio.); 1786–1788 (VÉL AP V/31); 1788 (Inventarium Supellectilium; WEISS, 1978. nr. 37.)

2

Albertus, P.

WEISS, 1978. – nem adatolja

*?; tev. prédikátor; †?

Mesztegyőn adatolható: 1765–1766 „concionator” (M Ha)

3

Balási (Balásy, Balássai, Balossai, Balázs) Valentinus, Joannes, P.

⁹⁰ VÉL AP XXIII/49.

⁹¹ Földes Konrád.

⁹² Gregorovics Quirin.

⁹³ Takács Antal, Kramarics Péter, Molinai Dénes és valószínűleg Balási Bálint. Jelenlegi ismereteim szerint Andocson összesen hét mesztegyői ferencset temettek el, ld. Függelék.

⁹⁴ Rövidítések: beölt. – beöltözés; Fr. – frater; m. – megye; Ms. – manuscriptum; P. – pater; szül. – született; tev. – tevékenység; vö. – vesd össze; * – született; † – meghalt. További könyvészeti rövidítések: KOLLER JÓZSEF: Mesztegynei Plebania Emlékirata, 1850(?), 1854(?), Ms. VÉL. AD 428/1854. (továbbiakban: KOLLER: Emlékirat.); MKL – HERVAY FERENC LEVENTE – DIÓS ISTVÁN: Mesztegyő. In: Magyar Katolikus Lexikon. Főszerk.: Diós István. IX. köt. Bp., 2004. 67–68. p.; SZINNYEI JÓZSEF: Magyar írók élete és munkái. VII. köt. Bp., 1900. (továbbiakban: SZINNYEI. VII.)

⁹⁵ A leírás rendje: Név a névvariánsokkal és a rendben betöltött állapot jelzésével együtt; Weiss Mihály 1978. évi *Catalogus*-ának vonatkozó adatai magyarul, hivatkozással, esetenként kiegészítve FARKAS, 1879. és SZINNYEI. VII. adataival; Az újonnan feltárt forrásokból származó adatok, hivatkozásokkal; Adatok a szakirodalomból, hivatkozásokkal; A mesztegyői adatolhatóság, hivatkozásokkal. A téves adatokat ld. az I. sz. függelék végén.

*Czétény, Nyitra m. 1737. XII. 12; beölt. Szent-Katalin (S. Catharina), Pozsony m.; nyelvismerete magyar, szlovák; „moralista”; †Zalaszentlászló (S. Ladislao) 1801. II. 1. (WEISS, 1978. nr. 168. – nem adatozza Mesztegnyőn)

Mesztegnyői „exferences”-ként Somogyfajszon cooperator és ellátja a Pusztakovácsi filiát is 1788. IX. 30-i intézkedés értelmében, ugyanitt 1797–1798 (VÉL AP VII/34; VIII/18–19; IX/66); 1797. X. 7-i levele értelmében szeretne visszaköltözni a mesztegnyői konventbe (VÉL AP VIII/18); 1797. XI. 10-én Andocsra rendelik Petrus Kramariccsal együtt (VÉL AP VIII/19); 1797. novembertől Andocsra él és ezt megköszöni Petrus Kramariccsal együtt az Andocsról 1798. III. 18-án kelt közös levélükben (VÉL AP IX/63)

Mesztegnyői ferencesként, majd „exferences”-ként 1784–1788, 1797–1798 Somogyfajszon plébános (TAKÁCS–PFEIFFER, 2001. 323., 336. p.)

Mesztegnyőn adatható: 1786 (Declaratio.); 1788 (Inventarium Supellectilium.)

4

Bellovics (Belovics) Laurentius, Stephanus P.

*Győr, 1748. VIII. 11; beölt. Keszthely, 1766. VIII. 9; nyelvismerete magyar, német; teológus; †Pavia, 1799. XII. 9. („petechiis in hospitali castrensi”) (WEISS, 1978. nr. 260. – nem adatozza Mesztegnyőn)

Mesztegnyőn adatható: 1786 (Declaratio.); 1786–1788 (VÉL AP V/31); 1787 áthelyezni kívánják Andocsra (VÉL AP V/31); 1788 (Inventarium Supellectilium.)

5

Biskupics (Biszkupics, Viszkupics) Seraphinus, Franciscus. P.

*Senkvic, Pozsony m.; beölt. 1743. XI. 23. (19 évesen); nyelvismerete szlovák, magyar; teológus; †Pozsony, 1779. IV. 26. (WEISS, 1978. nr. 326. – nem adatozza Mesztegnyőn)

Általános filozófiából doktori vizsgát tett Pozsonyban, liber gradualis-a Aemilianus Nieberle, *Octava Seraphica [...] AA. Seraphicum institutum profitentibus oblata dum universam philosophiam ad mentem Doctoris Subtilis in conventu Posoniensi [...] propugnaret Seraphinus Biszkupics, praeside Eugenio Kósa, Posonii, Haered. Royerianorum*, 1746. (példány: BEK 08989 – korábbi tulajdonos a keszthelyi mariánus ferences könyvtár)

1751 plébános (valószínűleg téves adat) (MKL)

1776 plébános (keresztnev tévesen „Rókus”, TAKÁCS–PFEIFFER, 2001. 203. p.)

Mesztegnyőn adatható: 1763 (M Ha)

6

Bitter Eduardus, Stephanus. P.

*Muzsla, Esztergom m.; beölt. 1722. X. 13. (20 évesen); nyelvismerete magyar; teológus; („primus praesidens Mesztegnyőensis”) †Sümege, 1770. I. 19. (WEISS, 1978. nr. 330.)

Mesztegnyőn adatható: 1747 „praesidens” (KOLLER: Emlékirat. 5. p.; TAKÁCS–PFEIFFER, 2001. 202–203., 336. p.; WEISS, 1978. nr. 330.); 1747 [ferences adminisztrátor] plébános (MKL)

7

Bogdán Teophilus, Petrus, P.

*Tapolca, Zala m.; beölt. 1736. XI. 14. (20 évesen); nyelvismerete magyar; „lector, praedicator, generalis”; †Keszthely, 1770. IX. 26. (WEISS, 1978. nr. 355. – nem adatolja Mesztegyőn)

Mesztegyőn adatolható: 1770 (Ordinatio.)

8

Cajetanus, Fr.

*?; †?

Mesztegyőn adatolható: 1788-ban a 12. cella lakója (Inventarium Supellectilium.)

9

Csillag Januarius, Fr.

*Győr, 1711, XII. 25; beölt. 1733. VI. 8.; nyelvismerete magyar, szlovák, német; tev. szakács, pék; †Mesztegyő, 1783. VII. 11. (WEISS, 1978. nr. 542.)

Mesztegyőn adatolható: 1783 (WEISS, 1978. nr. 542.)

10

Damnanovics (Domnanovics, Dommirovics) Nepomucenus, Martinus, P.

*Füles, Sopron m.; beölt. 1726. X. 26. (20 évesen); nyelvismerete horvát, magyar, német; teológus; †Keszthely, 1767. III. 12. (WEISS, 1978. nr. 615. – nem adatolja Mesztegyőn)

Mesztegyői ferencesként 1759–1761 Somogyfajsz, plébános (TAKÁCS–PFEIFFER, 2001. 336. p.)

Mesztegyői ferencesként Mernyén működik 1788 (TAKÁCS–PFEIFFER, 2001. 326. p.)

Mesztegyőn adatolható: 1755, 1765–1767 (M Ha)

11

Deodatus, P.

*?; †?

Mesztegyőn adatolható: 1766 (M Ha)

12

Derkics (Derkits) Stanislaus, Josephus, P.

*Szentelek, Vas m. 1739. II. 15; beölt. Malacka 1758. XII. 4; nyelvismerete horvát, német, magyar; teológus, cooperátor in Somogyvár; †Somogyvár, 1789. X. 25 vagy Mesztegyő (WEISS, 1978. nr. 653.)

A feloszlás után „exferences”-ként Somogyvárra rendelik cooperátornak 1788. X. 4-i intézkedés értelmében (VÉL AP VII/34); Mesztegyői ferencesként halt meg Somogyváron cooperátorként, 1789. X. 25 (VÉL AP X/49)

Mesztegyői ferencesként Somogyfajszon működik 1775 után (TAKÁCS–PFEIFFER, 2001. 336. p.); Mesztegyői ferencesként Somogyvár káplán 1788, 1789–1790 (TAKÁCS–PFEIFFER, 2001. 324., 337. p. – részben bizonytalan feltételezés); Mesztegyői ferencesként Buzsákon lelkész 1789 (TAKÁCS–PFEIFFER, 2001. 324. p. – bizonytalan feltételezés)

Mesztegyőn adatható: 1772, 1775–1776, 1784 (M Ha); 1786 (Declaratio.); 1786–1788 (VÉL AP V/31); 1788 (Inventarium Supellectilium.); 1789 (VÉL AP X/49; WEISS, 1978. nr. 653.)

13

Drasler (Drossler, Dreschler) **Dagobertus, Joannes Fr.**

* „Gfell, Austriae”; beölt. 1757. VIII. 31 (23 évesen); nyelvismerte német; tev. pék, mindenés/ápoló; †Mesztegyő, 1777. V. 14 – vagy III. 24. (WEISS, 1978. nr. 727.)

Mesztegyőn adatható: 1777 (WEISS, 1978. nr. 727.); esetleges erőszakos halála ügyében vizsgálatot folytattak Budán és Rómában (VÉL AP V/31)

14

Egyed Xaverius, Michael, P.

* Győr; beölt. 1747. XII. 13 (21 évesen); nyelvismerte magyar; †Mesztegyő, 1779. I. 20. (WEISS, 1978. nr. 768.)

Mesztegyői ferencesként Mernyén működik 1772–1773 (TAKÁCS–PFEIFFER, 2001. 326. p.); Somogyfajszon működik 1775 után (TAKÁCS–PFEIFFER, 2001. 336. p.)

Mesztegyőn adatható: 1777–1778 (M Ha) 1779 (WEISS, 1978. nr. 768.)

15

Emericus, P.

*?; †?

Mesztegyőn adatható: 1779 (M Ha)

16

Farkas Matthias, Franciscus, Fr.

* Csér, Sopron m. 1732. V. 2; beölt. Szentantal 1754. XII. 4; nyelvismerte magyar; tev. szakács, pék, mindenés/ápoló; †Mesztegyő, 1788. XII. 26. (WEISS, 1978. nr. 839.)

Mesztegyőn adatható: 1786 „debilis et miser” (Declaratio.); [1787] valloást tesz a gvárdiánról (VÉL AP V/31); 1786–1788 (VÉL AP V/31); 1788 a pékházban (pistoria) lakik (Inventarium Supellectilium.); 1788 (WEISS, 1978. nr. 839.)

17

Földes Conradus, Paulus, P.

* Csukárd, Pozsony m. 1730. V. 7; beölt. Malacka 1752. II. 21; nyelvismerte magyar, német; „moralista”; †Sümeg, 1792. III. 25. (WEISS, 1978. nr. 938. – nem adatható Mesztegyőn)

Mesztegyői ferencesként Csombárdon működik, mint capellanus aulicus 1786 előtt (Declaratio.)

Mesztegyői ferencesként Somogyfajszon működik 1775-ben (TAKÁCS–PFEIFFER, 2001. 336. p.)

Mesztegyőn adatható: 1776 (M Ha); 1786 „debilis et infirmus”, nyugdíjas csombárdi capellanus aulicus-i tevékenysége révén (Declaratio.); 1788 (Inventarium Supellectilium.)

18

Gregorovics (Gregorics, Gregorits) Quirinus, Emericus, P.

*Fraknó, Sopron m. 1738. XI. 3; beölt. Szentkatalin 1761. IX. 3; nyelvismereete horvát, magyar, német; „moralista”; †Szentlászló, 1811. VIII. 23. (WEISS, 1978. nr. 1111. – nem adatolja Mesztegyőn)

Mesztegyői „exferences”-ként, mint cooperator Murakeresztúrra került egy 1788. IX. 9-i előzetes egyeztetés szerint, itt tevékeny: 1788, 1807, 1809 (VÉL AP VII/34; XI/127; XIV/22)

Mesztegyői ferencesként Mernyén működik 1772–1773 (?) (TAKÁCS–PFEIFFER, 2001. 326. p.); Somogyfajszon működik 1775 után (?) (TAKÁCS–PFEIFFER, 2001. 336. p.); Somogyvár, káplán 1788 (?) (TAKÁCS–PFEIFFER, 2001. 337. p.)

Mesztegyőn adatolható: 1783, 1786 (M Ha); 1786 (Declaratio.); 1786 (M H); 1786–1788 (VÉL AP V/31)

19

Georgius, P.

*?; †?

valószínűleg azonos: Nagy Georgius, Antonius, P. *Bácsa, Győr m. 1752. X. 29; beölt. Keszthely 1771. XII. 18; nyelvismereete magyar, német; teológus; †Andocs, 1804. II. 21. (WEISS, 1978. nr. 2650. – nem adatolja Mesztegyőn)

Mesztegyőn adatolható: 1773 (M Ha)

20

Hieronimus, P.

*?; †?

Mesztegyőn adatolható: 1766, 1767 concionator (M Ha)

21

Horváth Pancratius, Joannes, P.

*Veszvény, Sopron m.; beölt. 1740. VIII. 16; nyelvismereete magyar; teológus; †Mesztegyő, 1775. XI. 3. (WEISS, 1978. nr. 1441.)

Mesztegyői ferencesként Somogyfajszon 1773–1774 (TAKÁCS–PFEIFFER, 2001. 336. p.)

Mesztegyőn adatolható: 1772 (M Ha); 1775. XI. 3. (WEISS, 1978. nr. 1441.)

22

Jelencsics (Gelencsics?) Remigius, Andreas, P.

*Szombathely 1740 II. 1; beölt. Szentkatalin 1760. X. 17; nyelvismereete magyar, német; teológus; †Veszprém, 1789. II. 22. (WEISS, 1978. nr. 1625. – nem adatolja Mesztegyőn)

Mesztegyői ferencesként Somogyfajszon 1775 után (TAKÁCS–PFEIFFER, 2001. 336. p.)

Mesztegyőn adatolható: 1774 concionator, 1775–1778 (M Ha)

23

Józan Adolphus, Franciscus, P.

*Alsópatona, Pozsony m., 1747. II. 13; Szentkatalin 1763. VIII. 29; nyelvismereete magyar, német; teológus, „concionator”; †Szentantal, 1820. III. 18. (WEISS, 1978. nr. 1657. – nem adatolja Mesztegyőn)

1786 előtt mesztegyői ferencesként több, konkrétan meg nem nevezett helyen capellanus aulicus volt (Declaratio.); A felosztatás után „exferences”-ként Keszthelyre rendelik cooperatornak 1788. X. 4-i intézkedés értelmében (VÉL AP VII/34); 1795. X. 26-án káptalanfai cooperatorként kéri nyugdíjazását (VÉL AP IX/9); 1797. I. 27-én káptalanfai cooperatorként javasolja a keszthelyi plébános a szentmihályfai capellaniába (VÉL AP IX/10); 1808-tól a [za]lszentmihályi templom újjáépíttetője (VÉL AP XXIII/49); 1815. V. 10-én Mihályfa/Veszprémből levélben kéri, hogy öregségére valamely „monasterium”-ba költözhessen (VÉL AP XVIII/93)

A felosztatás után exferencesként Mesztegyőn majd Káptalanfán lelkész (TAKÁCS–PFEIFFER, 2001. 337. p.)

Mesztegyőn adatható: 1786 (Declaratio.); 1787 (M Ha); 1786–1788 (VÉL AP V/31); 1788 (Inventarium Suppellectilium.)

24

Kollár Christinus, Franciscus, P.

*Hegykő, Sopron m. 1710. XII. 28; beölt. Malacka, 1731. VI. 11; nyelvismerete magyar, német; teológus, „concionator”; †Sümege, 1786. I. 29. (WEISS, 1978. nr. 1896. – nem adatható Mesztegyőn)

Mesztegyőn adatható: 1771 (M Ha)

25

Kopcsándi Romualdus, Stephanus, P.

*Tüskevár, Veszprém m.; beölt. 1750. VIII. 22 (21 évesen); nyelvismerete magyar; †Szentantal, vicarius, 1773. I. 25. (WEISS, 1978. nr. 1917. – nem adatható Mesztegyőn)

Mesztegyőn adatható: 1768–1769 concionator (M Ha)

26

Kramarics (Kramarits) Petrus, Franciscus, P.

*Szentlászló/Bucsuszentlászló, Zala m., 1747. III. 21; beölt. Keszthely, 1765. XII. 6; ordinatus 1771; nyelvismerete magyar; teológus, capellanus különféle plébániákon, ünnepi concionator, gimnáziumi tanár 1779-től 7 évig Szombat-helyen, majd Keszthelyen, Mesztegyőn 1784-től, itt ő volt az utolsó előjáró (praesidens) 1788-ban, consultor, 6 évig teológiatanár Pozsonyban a ferenceseknél, innen nyugdíjazták 1804-ben, a mariánus provincia consultora lett, 1812-ben Andocsra költözött, egy könyve jelent meg Kurbély György veszprémi püspök mecénássága révén nyomtatásban: *Azon Mennyei Szerelemnek és Gyönyörűségnek mellyel az Isteni Felség Az Emberek Fiaihoz Viseltetik, világos meg-mutatása [...]* I–II, Veszprém, Számmer Klára, 1817 címen; †Andocs, 1819. IV. 29. (WEISS, 1978. nr. 2031.; FARKAS, 1879. 101–102. p.; SZINNYEI. VII. 199. p.)

A felosztatás után „exferences”-ként Szőlősgyőrökre rendelik cooperatornak 1788. X. 4-i intézkedés értelmében (VÉL AP VII/34, vö. VÉL AP VIII/19, IX/62); 1790. II. 19-től cooperátor Szőlősgyőrökön (VÉL AP IX/62); 1797. X. 31-én kéri nyugdíjazását Szőlősgyőrökről és Andocsra küldését (VÉL AP IX/62); 1797. XI. 10-én Andocsra rendelik Valentinus Balásyval együtt (VÉL AP VIII/19); 1798. II. 18-tól Andocson él, ezt megköszöni Valentinus Balásyval együtt az Andocsról 1798. III. 18-án kelt közös levelükben (VÉL AP IX/63)

A felosztás után „exferences”-ként Szőlősgyőrökön lelkész (TAKÁCS–PFEIFFER, 2001. 337. p.)

Mesztegyőn 1790-ben [ferences adminisztrátor] plébános (MKL valószínűleg téves adat)

Mesztegyőn adatolható: 1784-től Mesztegyőn (Farkas, 1879. 101–102. p., valószínűleg téves adat); 1786 (Declaratio.); 1786–1788; 1787-től gvárdián (VÉL AP V/31); 1788 gvárdián, ferences adminisztrátor plébános (Inventarium.; Inventarium Supellectilium.)

27

Krancsics (Krantsits, Krancsits) Marcianus, Andreas, P.

* Szombathely, 1732. XI. 30; beölt. Szentkatalin 1755. III. 6; nyelvismerete magyar, német; teológus; †Szentlászló, vicarius 1784. X. 26. (WEISS, 1978. nr. 2035. – nem adatolja Mesztegyőn)

Téves adat, hogy Mesztegyőn 1788. V. 28-án ferences adminisztrátor plébános (TAKÁCS–PFEIFFER, 2001. 336. p.)

Mesztegyőn adatolható: 1777 (M Ha); 1778. V. 28 ferences adminisztrátor-plébános és a konvent superiorja (Canonica visitatio 1778. V. 28, Ms. VÉL A8/13, 431–435; TAKÁCS–PFEIFFER, 2001. 202–203. p.; MKL)

28

Krismarics (Krismanics) Hilarius, Georgius, P.

* Süttör, Sopron m., 1733. III. 22; beölt. Malacka, 1752. II. 21; nyelvismerete magyar, német; teológus; †Szentlászló, 1785. VII. 13. (WEISS, 1978. nr. 2068. – nem adatolja Mesztegyőn)

1754-ben a soproni ferences konventben logika vizsgát tett, liber gradualis-a: *Locutio Crucifixi ad cor peccatoris [...] ex universa logica [...] in conventu Soproniensis [...] propugnandus susceperunt Hilarius Krismanics [...] Auditoribus oblata*, Sopronii, Siess, 1754.

1755-től ferences szerzetesként a győri püspöki (jezsuita) szeminárium hallgatója (JUHÁSZ, 2017. nr. 748.)

Mesztegyőn adatolható: 1773 (M Ha)

29

Lehottay Anacletus, Stephanus, P.

* Verbó, 1725. VIII. 12; beölt. Malacka, 1743. V. 8; nyelvismerete szlovák, magyar, német; teológus; „primus praesidens in Mesztegyő”; †Csúz, capellania, Komárom m., 1784. IV. 24. (WEISS, 1978. nr. 2198.)

Mesztegyőn adatolható: [1744?, 1747?] „primus praesidens” (WEISS, 1978. nr. 2198.)

30

Lucas, P.

*?; †?

Mesztegyőn adatolható: 1755 (M Ha)

31

Marics Gervasius, Josephus, P.

* Nagykanizsa, Zala m., 1734. XII. 14; beölt. Szentkatalin, 1755. VI. 14; nyelvismerete magyar, szlovák; teológus, capellanus Magyaratádon, Somogy megyé-

ben; †Magyaratád, 1796. IV. 23. (WEISS, 1978. nr. 2373. – nem adatolja Mesz-tegnyőn)

Nagyszombatban volt teológushallgató, nyelvtudása magyar és közepesen be-szél horvátul (TAKÁCS–PFEIFFER, 2001. 323. p.)

Mesztegyői ferencesként Somogyfajszon 1761–1767, 1775 után, 1779; Somogy-fajszon Révay Elekné megbízására vezetésével kisebb templomot építettek (TAKÁCS–PFEIFFER, 2001. 323., 336. p.)

Mesztegyői ferencesként Pusztakovácsiban 1774-ben kezdett templomot épít-tetni (TAKÁCS–PFEIFFER, 2001. 323. p.)

Mesztegyői „exferences”-ként Magyaratádon lelkész 1796 (TAKÁCS–PFEIFFER, 2001. 324. p.)

Mesztegyőn adatolható: 1771, 1772 concionator, 1773–1774 (M Ha)

32

Megyí Bonifatius, Andreas, P.

*Szered, Pozsony m., 1731. X. 17; beölt. Szentkatalin, 1750. IV. 17; nyelvismere-te magyar, szlovák; teológus, capellanus Felsőbogáton, Somogy megyében; †Felsőbogát, 1769. XII. 23. (WEISS, 1978. nr. 2449. – nem adatolja Mesz-tegnyőn)

1759–1760: Németújvár (Güssing) (MAGYAR, 1980. 57. p.)

Mesztegyőn adatolható: 1773 (M Ha) [WEISS, 1978. – a közölt halálozási adata valószínűleg téves]

33

Miklöss (Micklós) Samuel, Emericus, P.

*Győr, 1725. X. 10; beölt. Szentkatalin 1742. X. 10; nyelvismere-te magyar; teo-lógus, concionator; †Andocs, 1782. II. 10. (WEISS, 1978. nr. 2518. – nem adato-lja Mesztegyőn)

Mesztegyőn adatolható: 1769–1771 concionator (M Ha); 1770 (Ordina-tio.)

34

Malinay (Molinai, Malinai, Molinay) Dionysius, Joannes, P.

*Salla, Pozsony m., 1737. IX. 24; beölt. Szentkatalin 1758. X. 9; nyelvismere-te magyar, szlovák; moralista; †Andocs, 1792. IX. 13. (WEISS, 1978. nr. 2571. – nem adatolja Mesztegyőn)

1786-ban mesztegyői ferencesként Lengyeltótiban „capellanus domesticus aulicus” (Declaratio.)

A felosztatás után „exferences”-ként Tapsonyba rendelik cooperatornak az 1788. X. 4-i intézkedés értelmében (VÉL AP VII/34)

Mesztegyői „exferences”-ként 1788. X. 4-i intézkedés értelmében cooperator Tapsonyban, majd 1788. X. 6-án orvosi testamentum alapján betegen Andocsra vitték, ahol 1792. III. 22-én élet-halál között lebegve élt még. (VÉL AP X/49)

Mesztegyői „exferences”-ként 1788. X. 5 után káplán Tapsonyban, majd bete-gen Andocsra vitték, ahol 1790-ben meghalt [ez utóbbi téves adat] (TAKÁCS–PFEIFFER, 2001. 337. p.)

Mesztegyőn adatolható: 1786 (Declaratio.)

35

Nidermillner Cosmas, Joannes Petrus, Fr.

* „Ex Prugg in Austria”/Bruck?, 1717. I. 10; beölt. 1737. VI. 3; nyelvismerete német; tev. „chirurgus”; †Mesztegyő, 1781. X. 16. (WEISS, 1978. nr. 2746.)

Mesztegyőn adatolható: 1781 (WEISS, 1978. nr. 2746.)

36

Petőcz Ludovicus, Sigismundus/Antonius?, P.

* Kislég/Nagylég?, Pozsony m., 1739. V. 16; beölt. Szentkatalin, 1757. VIII. 25; nyelvismerete magyar, német; teológus; †Mesztegyő, vicarius 1786. II. 19. (WEISS, 1978. nr. 2965.)

Mesztegyőn adatolható: 1774–1775 (M Ha); 1786. II. 19. vicarius (WEISS, 1978. nr. 2746.)

37

Philippus, P.

*?; †?

Mesztegyőn adatolható: 1776–1777, 1780 (M Ha)

38

Rajcsics (Rajisits, Reincsics, Rajtsits) Sebastianus, Nicolaus, P.

* Bozsok, Vas m.?, 1718. V. 3; beölt. Malacka, 1737. X. 23; nyelvismerete magyar, horvát, német; teológus, „concionator, missionarius emeritus, capellanus incltiae legionis Ujházianae”; †Veszprém, 1793. IV. 24. (WEISS, 1978. nr. 3246. – nem adatolja Mesztegyőn)

1785 előtt Veszprémbe került (VÉL AP VII/60)

Mesztegyői ferencesként az 1740-es évek második felében kiegészítő plébános Lengyeltótiiban (TAKÁCS–PFEIFFER, 2001. 322. p.)

1751 [ferences adminisztrátor] plébános (TAKÁCS–PFEIFFER, 2001. 203. p.; MKL)

Mesztegyőn adatolható: 1747 (KOLLER: Emlékirat. 5. p.; TAKÁCS–PFEIFFER, 2001. 202., 336. p.); 1751–1753, 1759 praesidens (M Ha); 1770 (Ordinatio.)

39

Rumi Michael, Stephanus, P.

* Csehi, Vas m.?, 1747. XII. 21; beölt. Keszthely, 1767. VI. 3; nyelvismerete magyar; teológus, „concionator, administrator” Mesztegyő; †Mesztegyő, 1805. II. 14. (WEISS, 1978. nr. 3378.)

Az abolíció után plébános 1805. II. 15-ig, haláláig (TAKÁCS–PFEIFFER, 2001. 203., 337. p.)

1790–1804 mesztegyői plébános (MKL)

Mesztegyőn adatolható: 1778-tól él itt (Declaratio.); 1786 (M H); 1779–1805. II. 12 (M Ha); 1786 vicarius, coadjutor (Declaratio.); 1786–1788 (VÉL AP V/31); 1788 (Inventarium Supellectilium.); 1788. IX. 30-i intézkedés értelmében Mesztegyőn marad plébánosnak (VÉL AP VII/34)

40

Simon Dionysius, Josephus, P.

* Bük, Sopron m.?, 1723. I. 24; beölt. Szentkatalin, 1741. XI. 18; nyelvismere te magyar, német; teológus; †Andocs, 1801. I. 17. (WEISS, 1978. nr. 3572. – nem adato lja Mesztegnyón)

1764-ben mesztegnyói ferencesként Szóládon (Hunyady-birtok) (TAKÁCS–PFEIFFER, 2001. 322–323. p.)

Mesztegnyón adatolható: 1756–1757 (M Ha)

41

Skerlecz Emericus, Josephus, P.

* Olad, Vas m.; beölt. 1715. VIII. 11 (19 évesen); nyelvismere te magyar; teológus; †Mesztegnyó, „praesidens”, 1755. X. 5. (WEISS, 1978. nr. 3597.)

Mesztegnyón adatolható: 1754 praesidens (M Ha); 1755 praesidens (WEISS, 1978. nr. 3597.)

42

Solnyék (Soolnyák) Balthasar, P.

*?; †?

Mesztegnyói ferencesként Somogyfajszon 1767–1769 (TAKÁCS–PFEIFFER, 2001. 336. p.)

Mesztegnyón adatolható: 1758–1760 concionator loci (M Ha)

43

Stephanus, P.

*?; †?

Mesztegnyón adatolható: 1777 (M Ha)

44

Szombathely (Szombathelyi) Heliodorus, Franciscus, P.

* Komját, Nyitra m.; beölt. 1732. XII. 10 (20 évesen); nyelvismere te magyar, szlovák; teológus; †Pozsony, 1770. I. 13. (WEISS, 1978. nr. 3935. – nem adato lja Mesztegnyón)

Mesztegnyói ferencesként Szóládon (Hunyady-birtok) 1765 (TAKÁCS–PFEIFFER, 2001. 322–323. p.)

Mesztegnyón adatolható: 1761–1762, 1763 concionator (M Ha)

45

Takács Antonius, Ladislaus, P.

* Esztergom/Palota, Veszprém m., 1726. I. 21; beölt. Szentkatalin/Malacka?, 1745. X. 2; ordinatus 1749; nyelvismere te magyar, német; teológus, „concionator, administrator” Faisz, Somogy m; magyarra fordított és kiadott egy könyvet; †Andocs, 1805. IV. 7. (WEISS, 1978. nr. 3979. – nem adato lja Mesztegnyón)

1751-ben fejezte be teológiai tanulmányait, ugyanezen év II. 24-én Padányi Bíró Márton a [somogy]fajszói plébániára és filiáira küldte; itt a kétféle ordinációban [ferences szerzetes és pap] összesen 14 évet töltött (VÉL AP VII/60); 3 évig Mesztegnyón volt vásár- és ünnepnap i szónok és 2 évig ünnepi szónok Kőrös-hegyen „inter heterodoxas” (VÉL AP VII/60) Aemilianus Nieberle, *Octava Seraphica*, c művét fordította magyarra: *Lelki-Isméretnek ösztöne [...] Elsőben jött ez vilagosságra Deák nyelven a most folyó Saeculumnak [...] harmintz-*

harmadikában T. Pr. Fr. Aemilianus Nieberle Fölső Németh-Országi Szerafikus Szent Ferencz Provintziabéli Szerzetesse által, most pedig [...]Magyar nyelvre fordította, többeknek-is lelki vigasztalásokra, Jaurini, Streibig G. J. 1770. (FARKAS, 1879. 82–83. p.) A használt pl. BEK Ad 4r 1007 (a bejegyzés szerint ezt a példányt Kósa Benedek gvárdián szerezte be a lévai ferences konvent részére 1771-ben) A kötet kiadását anyagilag támogatta az általa Fajszon megismert Somsich Antal de Sáárd „jubilatus consiliarus” (VÉL AP VII/60)

Egy másik művet is készített magyarul Fajszon „de conformatione voluntatis humanae”, 1785-ben Mesztegyőn cenzori jelentést várt erről (VÉL AP VII/60); A mesztegyői évek után 2 évig a ferences provinciális rendelkezésére Komáromban volt a ferences kolostorban praesidens és vicarius (VÉL AP VII/60); Ezután a provinciális „pro capellano domestico” küldte „ad dominum spectabilem Gabrielem Forintos” a csehi plébánia Mihálfa filiájába (VÉL AP VII/60); 1781-től 3 évig a keszthelyi ferences konventben élt; majd 3 hónapig Szentgyörgyváron volt a meghalt Bajházi László plébános után, míg Benkovics plébános ide meg nem érkezett; majd 8 hónapig segítette a betegeskedő Dóczi József plébános munkáját Alsópáhokon (VÉL AP VII/60); 1785-ben a mesztegyői konventben él és itt szeretne maradni (VÉL AP VII/60); A feloszlatás után „exferences”-ként Berzencére rendelik cooperatornak 1788. X. 4-i intézkedés értelmében (VÉL AP VII/34); 1789-ben Berzencéről Andocsra helyezték (VÉL AP X/102); Andocson él 1792. III. 20 (VÉL AP X/102)

Mesztegyői ferencesként Somogyfajszon 1752–1759, 1769–1775 (TAKÁCS–PFEIFFER, 2001. 336. p.)

Mesztegyői „exferences”-ként az abolíció után Berzencén 1788–1789 (TAKÁCS–PFEIFFER, 2001. 324., 337. p.)

Andocsi ferencesként Attalán kiségitő plébános (TAKÁCS–PFEIFFER, 2001. 322. p.)

Mesztegyőn adatható: 1752, 1760 concionator, 1761, 1764 concionator loci, 1765, 1779, 1786 (M Ha); 1770 (Ordinatio.); 1785. XII. 24, 1786, 1789 (VÉL AP VII/60, V/31, V/92); 1786 guardian, administrator parochiae (Declaratio.); 1785–1786 guardian, 1786–1788 (VÉL AP V/31); 1788 (Inventarium Supellectilium.)

46

Theodorus, P.

*?; †?

Mesztegyőn adatható: 1776 (M Ha)

47

Vazolics (Vázolits, Vassovics, Vásolics) Sidonius, Michael, P.

*Bleigraben, Sopron m., 1734. VIII. 13; beölt. Malacka, 1753. IX. 11; ordinatus 1758; Szentföldi missionarius 5 évig, visszatérve 1774-től németújvári horvát concionator; kézirata maradt fenn Szentföldi útjáról 1770-ból; †Neo-Arad, Temes m., a hadikórház káplánja, 1789. XI. 14. (WEISS, 1978. nr. 4262. – nem adatható Mesztegyőn)

Németújvári prédikátorságát követően káplán különféle helyeken; egy évig az abolíció után az új-aradi hadikórház káplánja; kéziratos munkája: *Genuina Descriptio Terrae Sanctae. Ex variis Authoribus, nec non Scriptoribus sollicite excerpta, simul iter per Mare et Terram, confectum per P. F. Sidonium Vász-*

lits Alumnum Provinciae S. Mariae in Hungaria. Ord. Min. S. P. Francisci. Anno 1770 (Bibi. Conv. Poson.) (FARKAS, 1879. 85–86. p.)

1769 Szentföldre utazik; 1774-ben visszatér Palesztinából; 1774/75-ben Német-újváron (ma Güssing, Austria) horvát szónok (MAGYAR, 1980. 58., 279–280., 282. p.)

1778–1790 administrator-plébános (MKL, valószínűleg téves adat)

1778 administrator-plébános (TAKÁCS–PFEIFFER, 2001. 203. p.)

Az abolíció előtti években élt Mesztegyőn (MAGYAR, 1980. 58., 279–280., 282. p.)

Mesztegyőn adatható: 1784 (M Ha); 1786 előtt gvárdián volt Mesztegyőn (VÉL AP V/31); 1786. IV. 15. (M H) [A mesztegyői rendház iránti elkötelezettségét jelzi, hogy mesztegyői gvárdiánként, de dátumozás nélkül elkészítette az alapítólevél autográf másolatát (Ministerstvo Vnútra Slovenskej Republiky Štátny Archív v Bratislave, Archív Mariánskej Provincie Františkánov v Bratislave (1253–1918), Ladula 28 (180), Kláštor v Mesztegyi, extraordinaria nr. 3c.)]

48

Wittman (Wittman) Porphirius, Franciscus, Fr.

* Muldingen in Württemberg, 1727. VI. 21; beölt. Andocs, 1756. XI. 5; nyelvismerete német; „chirurgus”; †Keszthely/Mesztegyő, 1782. X. 11. (WEISS, 1978. nr. 4345.)

Mesztegyőn adatható: 1782 (WEISS, 1978. nr. 4345.)

49

Vörös Elisäus, Adamus, P.

* Udvard, Sopron m.; beölt. 1748. VI. 17 (22 évesen); nyelvismerete magyar, horvát; †Szombathely, 1778. II. 18 (WEISS, 1978. nr. 4374. – nem adatható Mesztegyőn)

Mesztegyői ferencesként Somogyfajszon 1761 (TAKÁCS–PFEIFFER, 2001. 336. p.)

Mesztegyőn adatható: 1762, 1769–1770 (M Ha)

50

Zitkovics Marcus, Matthäus, P.

* Hidegség, Sopron m.; beölt. 1735. XII. 5 (19 évesen); nyelvismerete magyar, horvát; teológus, vicarius Szombathelyen; †Szombathely/Pozsony?, 1757. IV. 1 (WEISS, 1978. nr. 4462. – nem adatható Mesztegyőn)

1738-ban a soproni ferences konventben logika vizsgát tett, liber gradualis-a: Caspar Biesman, S.J., *Doctrina moralis [...] ex universa logica [...] propugnaret Rel. F. Marcus Zitkovics [...] Auditoribus oblata*, Sopronii, N. Schmid, 1738.

Valószínűleg 1739-ben a soproni ferences konventben filozófia vizsgát tett, liber gradualis-a: [Daniel Pawlowski, S.J.], *Locutio Dei ad cor religiosi [...] dum [...] theses ex universa philosophia [...] propugnaret Marcus Zitkovics [...]*, Sopronij, Rennauer, [1739].

1740-ben a győri ferences konventben teológia vizsgát tett, liber gradualis-a: *Tractatus Raby Samuelis errorem indicans Judaeorum [...] publico propugnando obtulit [...] in conventu Jaurinensi [...] Anno M.D.CC.XL. [...] Marcus*

Zitkovics, ejusdem Ord. et Prov. Professus SS. Theologiae in a dum annum Auditor [...], Jaurini, G. J. Streibig, (1740).

Mesztegyőn adatható: 1751–1757 concionator (M Ha)

51

Zsidanics (Zsidonics, Szidonics) Adrianus, Franciscus, P.

* Székesfehérvár, 1737. VII. 2; nyelvismerete magyar, német, szlovák; beölt. Malacka, 1758. X. 5; „moralista”; †Pápa, 1800. VII. 15 (WEISS, 1978. nr. 4483. – nem adatható Mesztegyőn)

Mesztegyőn adatható: 1786 (Declaratio.); 1786–1788 (VÉL AP V/31); 1786 (M H); 1788 (Inventarium Supellectilium.)

Tévesen adatható, mesztegyői névtelen ferencesek

Babos Aloysius, P. – *?; †? [nem azonos: WEISS, 1978. nr. 138.]

1796 Vörs káplán (TAKÁCS–PFEIFFER, 2001. 337. p.)

1796. VII. 21; XII. 7 Toponár (VÉL AP VIII/13; VIII/14)

Mesztegyőn adatható [?]: 1790 előtt?, 1796 (?) (TAKÁCS–PFEIFFER, 2001. 337. p. – az adat téves értelmezésen alapul, a források – VÉL AP VIII/13; VIII/14 – szerint a toponári administrator és vörsi kooperátor P. Aloysius Babos nem volt mariánus ferences, a segesdi ladislata ferences kolostorral és a kanizsai ladislata ferences provincialissal állt kapcsolatban)

Biskupics (Biskupics) Rókus (Rochus, Joannes), P.

Téves közlés, hogy 1778-ban ferences plébános volt Mesztegyőn (MKL); vö. WEISS, 1978. nr. 327.

II. A mesztegyői mariánus ferences kolostor előjárói, egyúttal a település adminisztrátor-plébánosai (részleges rekonstrukció)

[1744?, 1747?] ?	Lehottay Anacletus P. („primus praesidens” WEISS, 1978. nr. 2198.)
1747 ?	P. Bitter Eduardus („primus praesidens Mesztegyőensis” WEISS, 1978. nr. 330.)
1751 ?	P. Biskupics (Biskupics, Viszkupics) Seraphinus [ferences praesidens adminisztrátor] plébános (?) (MKL)
1751–1753	P. Rajcsics (Rajcsits, Reincsics, Rajtsits) Sebastianus („praesidens” M Ha)
1754–1755	P. Skerlec Emericus (1754 „praesidens” M Ha); (1755 „praesidens” WEISS, 1978. nr. 3597.)
1759	P. Rajcsics (Rajcsits, Reincsics, Rajtsits) Sebastianus („praesidens” M Ha)
1776 ?	P. Biskupics (Biskupics, Viszkupics) Seraphinus [ferences adminisztrátor] plébános (keresztnev tévesen „Rókus”, TAKÁCS–PFEIFFER, 2001. 203. p.)
1778. V. 28.	P. Krancsics (Krantcsits, Krancsits) Marcianus (ferences adminisztrátor-plébános és a konvent superiorja, Canonica)

	visitatio 1778. V. 28, Ms. VÉL A8/13, 431–435; MKL) [téves adat, hogy Mesztegynyőn 1788. V. 28-án ferences adminisztrátor plébános (TAKÁCS–PFEIFFER, 2001. 203., 336. p.)]
1778 ?	P. Vazolics (Vázolits, Vassovics, Vásolics) Sidonius (adminisztrátor-plébános (TAKÁCS–PFEIFFER, 2001. 203. p.)
1778–1790 ?	P. Vazolics (Vázolits, Vassovics, Vásolics) Sidonius (adminisztrátor-plébános MKL, valószínűleg téves adat)
? – 1785	P. Vazolics (Vázolits, Vassovics, Vásolics) Sidonius (gvárdián, adminisztrátor-plébános Takács Antal előtt VÉL AP V/31) [A mesztegynyői rendház iránti elkötelezettségét jelzi, hogy mesztegynyői gvárdiánként, de dátumozás nélkül elkészítette az alapítólevél autográf másolatát (Ministerstvo Vnútra Slovenskej Republiky Štátny Archív v Bratislave, Archív Mariánskej Provincie Františkánov v Bratislave (1253–1918), Ladula 28 (180), Kláštor v Mesztegyňi, extraordinaria nr. 3c.)]
1785–1787	P. Takács Antonius (guardian, administrator parochiae, Declaratio.; VÉL AP V/31)
1787–1788	P. Kramarics (Kramarits) Petrus (gvárdián, ferences adminisztrátor plébános Inventarium.; Inventarium Supellectilium.); téves adat, hogy Mesztegynyőn 1790-ben [ferences adminisztrátor] plébános (MKL)

III. Mesztegynyőn elhunyt mariánus ferencesek (részleges rekonstrukció)

1755. X. 5.	P. Skerlecz Emericus („praesidens” WEISS, 1978. nr. 3597.)
1775. XI. 3.	P. Horváth Pancratius (teológus, WEISS, 1978. nr. 1441.)
1777. V. 14 vagy III. 24.	Fr. Draseler (Drossler, Dreschler) Dagobertus (pék, mindenes/ápoló – WEISS, 1978. nr. 727.)
1779. I. 20.	P. Egyed Xaverius (WEISS, 1978. nr. 768.)
1781. X. 16.	Fr. Nidermillner Cosmas (chirurgus – WEISS, 1978. nr. 2746.)
1782. X. 11.	Fr. Vittman Porphirius (chirurgus, lehet, hogy †Keszthely – WEISS, 1978. nr. 4345.)
1783. VII. 11.	Fr. Csillag Januarius (szakács, pék – WEISS, 1978. nr. 542.)
1786. II. 19.	P. Petőcz Ludovicus (teológus, vicarius – WEISS, 1978. nr. 2965.)
1788. XII. 26.	Fr. Farkas Matthias (szakács, pék, mindenes/ápoló – WEISS, 1978. nr. 839.)
1789. V. 1.	Fr. Aingen (Aign, Eigen) Lambertus (szakács, pék, mindenes/ápoló – WEISS, 1978. nr. 37.)
1805. II. 14.	P. Rumi Michael (teológus, concionator, „exferences”-ként plébános – WEISS, 1978. nr. 3378.)